

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2012

Tereza Mojzešová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky, katedra žurnalistiky

Tereza Mojzešová

**Když chybí zdroj – opravy v servisu České
tiskové kanceláře (a na stránkách Lidových
novin)**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Tereza Mojzešová**

Vedoucí práce: **PhDr. Ludmila Trunečková**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

MOJZEŠOVÁ, Tereza. *Když chybí zdroj – opravy v servisu České tiskové kanceláře (a na stránkách Lidových novin)*. Praha, 2012. 88 stran. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ludmila Trunečková.

Abstrakt

Každé zpravodajské médium se dopouští chyb. Ať už je za vznik chyby zodpovědný zdroj informace nebo novinář, důvěryhodné médium na chybu vždy upozorní a opraví ji. Právě opravami na příkladu České tiskové kanceláře jako reprezentanta tiskových agentur se zabývá tato bakalářská práce.

Teoretickými východisky práce jsou: definování nároků kladených na zpravodajství, uvedení do specifik agenturního zpravodajství, poměrně komplexní rozbor práce se zdroji žurnalistických informací. Aplikační část pak analyzuje opravy vydané v servisu České tiskové kanceláře za první tři měsíce kalendářního roku 2011. Tyto opravy kategorizuje podle několika klíčů: podle povahy opravované chyby, podle příslušnosti opravované chyby k určitému agenturnímu servisu a podle priority opravované zprávy.

Výsledky analýzy oprav mohou přinést praktický užitek, neboť novinářům ukazují, jaký typ oprav se nejčastěji vyskytuje v určitém druhu zpravodajství. Vycházím z předpokladu, že opravena je většina chyb (či alespoň, že žádný z typů chyb a žádný z druhů zpravodajství není při opravování pomíjen častěji než ostatní), a tudíž analýzou oprav zjistíme, v čem novináři při své práci nejčastěji chybují.

Abstract

Every news medium makes mistakes. No matter if the origin of the mistake is the information source or the journalist, a trustworthy medium always notifies of the

mistake and corrects it. This thesis deals with these corrections on the example of the Czech News Agency to represent the news agencies.

The theoretical grounds for the thesis are: to define the demands of news coverage, to present the specifics of the news coverage by news agencies, to offer relatively complex analysis of the work with the sources of journalistic information. The application section of the thesis analyses the corrections as published in the Czech News Agency's service during the first three months of the 2011 calendar year. These corrections are categorized by several keys: by the nature of the corrected mistake, by the affiliation of the corrected mistake to the specific agency service and by the priority of the corrected mistake.

The results of the analysis serve a practical purpose to journalists because they show them which type of corrections is the most common for a specific kind of the news coverage. I assume that the majority of mistakes is corrected (or at least that none of the types of mistakes and none of the kinds of the news coverage is neglected more often than the others when correcting the mistakes), and therefore, through the analysis of the corrections, we will discover the most common mistakes made by journalists.

Klíčová slova

ČTK, Česká tisková kancelář, Lidové noviny, tisková agentura, zpravodajství, oprava, storno

Keywords

CTK, Czech News Agency, Lidové noviny, news agency, news coverage, correction, cancellation

Rozsah práce: 90 651 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. května 2012

Tereza Mojzešová

Poděkování

Děkuji PhDr. Ludmile Trunečkové za vedení bakalářské práce a za její vstřícný přístup. Svému příteli Janu Skalickému a celé své rodině děkuji za motivaci a podporu.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Tereza Mojzešová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2009/2010

E-mail diplomantky/diplomanta:

deklil@seznam.cz

Studijní obor/typ studia:

Žurnalistika / prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Když chybuje zdroj – opravy v servisu České tiskové kanceláře a na stránkách Lidových novin

Předpokládaný název práce v angličtině:

When the source is wrong – corrections in the Czech News Agency's service and on the pages of the Lidové noviny newspaper

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: *ZS 2012*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012)

LS 2011/2012

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Záměrem úvodní teoretické části práce je představení problematiky zpravodajství a nároků na něj kladených, zejména požadavků na přesnost faktografických údajů ve zpravodajských textech; dále též uvedení do specifik agenturního zpravodajství a práce se zdroji.

Těžiště práce spočívá v podrobném rozboru oprav zveřejněných v servisu České tiskové kanceláře a na stránkách Lidových novin v prvních třech až šesti měsících roku 2011. Cílem práce je kategorizace chyb podle několika klíčů (podle povahy opravované chyby, podle příslušnosti opravované zprávy k danému agenturnímu servisu a podle priority zprávy u servisu České tiskové kanceláře; podle povahy opravované chyby a podle příslušnosti opravovaných zpráv do jednotlivých rubrik na stránkách Lidových novin). Získané poznatky o četnosti oprav budou vyjádřeny i kvantitativně a zpracovány také graficky.

Toto téma dosud nebylo na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd

zpracováno. Výsledná práce může být užitečným zjištěním, v čem novináři nejčastěji chybují.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1.0 Teoretická východiska

1.1 Obecné nároky na zpravodajství

1.2 Specifika agenturního zpravodajství

1.2 Práce se zdroji

2.0 Aplikační část: Opravy v servisu ČTK

2.1 Kategorizace typů oprav podle opravované chyby

2.1.1 Chyby ve jménech, názvech a titulech

2.1.2 Chyby v číslech a výsledcích

2.1.3 Chyby v jednotkách

2.1.4 Časové nepřesnosti

2.1.5 Chybné geografické údaje

2.1.6 Ostatní faktické nepřesnosti

2.1.7 Jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace

2.2 Absolutní a relativní četnost oprav v jednotlivých servisech ČTK

2.2.1 Všeobecné zpravodajství

2.2.2 Ekonomické zpravodajství

2.2.3 Sportovní zpravodajství

2.3 Absolutní a relativní četnost oprav podle priority zpráv

2.3.1 Deníky (avíza)

2.3.2 Souhrny

2.3.3 Ostatní zpravodajství

2.4 Uvádění chybujícího zdroje u oprav

2.5 Storna v agenturním zpravodajství

3.0 Opravy v Lidových novinách

3.1 Kategorizace typů oprav podle opravované chyby

3.1.1 Chyby ve jménech, názvech a titulech

3.1.2 Chyby v číslech a výsledcích

3.1.3 Chyby v jednotkách

3.1.4 Časové nepřesnosti

3.1.5 Chybné geografické údaje

3.1.6 Ostatní faktické nepřesnosti

3.1.7 Jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace

3.2 Absolutní a relativní četnost oprav v jednotlivých rubrikách Lidových novin

3.2.1 Domov

3.2.2 Svět

3.2.3 Regiony

3.2.4 Kultura

3.2.5 Názory

3.2.6 Rozhovor

3.2.7 Horizont

3.2.8 Sport

3.2.9 Relax

3.2.10 Peníze a byznys

3.3 Uvádění chybujícího zdroje u oprav

4.0 Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován):

Servis České tiskové kanceláře, 1. leden 2011 – 30. červen 2011

Lidové noviny, 1. leden 2011 – 30. červen 2011

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Studium a rozbor zpracovávaného materiálu, zobecnění a typizace získaných poznatků, převedení získaných dat do grafické podoby.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Hlavčáková, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, Univerzita Komenského, Bratislava 2001

Titul se zabývá historií a současností zpravodajských agentur a jejich činností. Zvláštní kapitola je věnována práci s informačními zdroji a přesnosti a její aplikaci ve zpravodajském textu.

Kolektiv autorů: Příruční mluvnice češtiny, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2008, 799 stran

Nová moderní mluvnice současného českého jazyka poučující o jazykové správnosti a kultivovaném projevu psaném i mluveném.

Kolektiv autorů: Zpravodajství v médiích, Karolinum, Praha 2011

Text mapuje různé oblasti zpravodajství – počínaje nejstarší psanou žurnalistikou, přes agenturní, audiovizuální, fotožurnalistiku, až po produkci tzv. nových médií. Samostatná kapitola je věnována jazyku zpráv a zpravodajství a pro úplnost je zařazena stručná kapitola o žurnalistice v extrémních situacích, která čerpá z autentických zážitků a je zaměřena ryze prakticky.

Mencl, Alexander: Zdroje žurnalistických informací, Univerzita Palackého, Olomouc 2002, 81 stran

Vysokoškolská skripta věnovaná novinářským informačním zdrojům a tiskovým agenturám.

Russ-Mohl, Stephan a Bakičová, Hana: Žurnalistika – komplexní průvodce praktickou žurnalistikou, Grada, Praha 2005, 292 stran

Titul poskytuje zasvěcený, podrobný úvod do praktické žurnalistiky. Mapuje tvorbu textu, vyhledávání a prezentaci informací, redakční marketing a management, vztahy žurnalistiky a public relations, mediální právo a žurnalistickou etiku.

Šmíd, Milan a Trunečková, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, Karolinum, Praha 2009, 205 stran

Titul se zabývá novými technologiemi a produkty v oblasti mediální komunikace a vlivem, který měl jejich vývoj v posledních letech na metody žurnalistické práce, zejména na poli shromažďování informací. První část „Novinářské zdroje a internet“ pojednává o informacích dostupných online na webu. Druhá část „Tisková agentura jako zdroj“ se zaměřuje na tradičního poskytovatele zpráv pro novináře a média.

Trampota, Tomáš: Zpravodajství, Portál, Praha 2006, 191 stran

Titul poskytuje základní orientaci v pohledu na zpravodajství jako na sociální fenomén, seznamuje se základními teoriemi, které se vztahují k popisu produkce zpráv, s faktory, které se na transformování událostí do zpráv podílejí, i s teoretickými koncepty popisujícími vliv zpravodajského žánru na společnost. Kniha mapuje aktuální stav českého mediálního zpravodajství, srovnává kvalitu a zpravodajské pokrytí událostí celoplošných komerčních i nekomerčních médií a přináší řadu zajímavých kazuistik a výzkumů na toto téma.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Hůlková, Kateřina: Tištěné a internetové zpravodajství – odlišnosti a specifika (na příkladu vybraných českých zpravodajských a celostátních deníků)

Křížová, Vendula: Novináři a jejich zdroje jako jedna z forem novodobých kmenů

Minksová, Barbora: Analýza ekonomického zpravodajství Lidových novin

Datum / Podpis studenta/ky

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU KOPIÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE DOPORUČENÉ PEDAGOGEM/PEDAGOŽKOU BUDE VEDENÍ IKSŽ POUZE BRÁT NA VĚDOMÍ, TEZE PODÁVANÉ STUDENTEM SAMOSTATNĚ BUDE PROJEDNÁVAT.

Obsah

ÚVOD.....	4
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	6
1.1 OBECNÉ NÁROKY NA ZPRAVODAJSTVÍ.....	6
1.1.1 Stavba zprávy.....	6
1.1.2 Přesnost a úplnost.....	7
1.1.3 Vyváženost, nepředpojatost, poctivost při výběru, ztvárnění a prezentaci.....	7
1.1.4 Správnost a ověřenost.....	7
1.1.5 Aktuálnost a včasnost.....	7
1.1.6 Objektivita.....	8
1.1.7 Jasnost a srozumitelnost	9
1.2 SPECIFIKA AGENTURNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ	10
1.2.1 Specifika agenturní zpravodajské činnosti.....	10
1.2.1.1 Kontinuita a posloupnost agenturního zpravodajství.....	11
1.2.1.2 Průběžnost agenturního zpravodajství.....	11
1.2.2 Specifika produktů tiskových agentur	11
1.2.2.1 Nároky na zpravodajství tiskových agentur.....	12
1.2.2.2 Multimediální zpravodajská produkce	13
1.2.2.3 Distribuce agenturního zpravodajství k publiku	13
1.2.2.4 Produkty nezpravodajské povahy.....	14
1.2.2.4.1 Avíza, deníky a plány	14
1.2.2.4.2 Dokumentační databáze.....	15
1.2.2.5 Metadata.....	15
1.2.2.5.1 Titulek.....	15
1.2.2.5.2 Klíčová slova	16
1.2.2.5.3 Datum a čas vydání.....	16
1.2.2.5.4 ID zprávy	16
1.2.2.5.5 Priorita	16
1.2.2.5.5.1 Formát zpráv	17
1.2.2.5.6 Servis	18
1.2.2.5.7 Kategorie	18
1.2.2.5.8 Domicil a signatura.....	18
1.3 PRÁCE SE ZDROJI.....	18
1.3.1 Zdroj – definice pojmu a jeho pozice v mediální vědě	19
1.3.2 Kategorizace zdrojů	19
1.3.2.1 Institucionální a neinstitucionální zdroje.....	19
1.3.2.2 Otevřené zdroje	20
1.3.2.3 Vlastní a zprostředkované zdroje	20
1.3.2.4 Zdroje ze sociologického pohledu.....	21

1.3.3	<i>Logika výběru zdrojů</i>	22
1.3.3.1	Faktory ovlivňující výběr zdroje	22
1.3.4	<i>Práce se zdrojem</i>	23
1.3.4.1	Získání kontaktu a kontaktování zdroje	23
1.3.4.2	Získávání informací	25
1.3.4.3	Autorizace a ověřování získaných informací	25
1.3.5	<i>Ověřování zpravodajských informací</i>	26
1.3.5.1	Ověřování agenturního zpravodajství	26
1.3.5.2	Nástroje opravy chyb ve zpravodajské produkci	27
1.3.5.2.1	Storno	27
1.3.5.2.2	Oprava	28
1.3.6	<i>Důvěryhodnost zpravodajství v souvislosti se jmenováním zdroje</i>	29
1.3.6.1	Identifikace zdroje	29
1.3.6.2	Anonymní zdroje	30
1.3.7	<i>Vliv internetu a moderních informačních technologií na práci se zdroji</i>	31
1.3.7.1	Otevřené zdroje na internetu	32
1.3.7.1.1	Důvěryhodnost otevřených zdrojů na internetu a její ověřování	32
1.3.7.1.2	Média na internetu jako zdroj	34
1.3.7.2	Tiskové agentury jako zdroj v době internetu	34
2	APLIKAČNÍ ČÁST: OPRAVY V SERVISU ČTK	36
2.1	KATEGORIZACE TYPŮ OPRAV PODLE OPRAVOVANÉ CHYBY	36
2.1.1	<i>Postup práce</i>	37
2.1.2	<i>Chyby ve jménech, názvech a titulech</i>	37
2.1.3	<i>Chyby v číslech a výsledcích</i>	39
2.1.4	<i>Chyby v jednotkách</i>	40
2.1.5	<i>Časové nepřesnosti</i>	40
2.1.6	<i>Chybné geografické údaje</i>	42
2.1.7	<i>Ostatní faktické nepřesnosti</i>	43
2.1.8	<i>Jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace</i>	43
2.1.9	<i>Opravy – upozornění na změny v nezpravodajských sděleních</i>	44
2.1.10	<i>Četnost jednotlivých typů oprav v servisu domácího zpravodajství</i>	45
2.1.11	<i>Četnost jednotlivých typů oprav v servisu zahraničního zpravodajství</i>	46
2.1.12	<i>Četnost jednotlivých typů oprav v servisu ekonomického zpravodajství</i>	48
2.1.13	<i>Četnost jednotlivých typů oprav v servisu sportovního zpravodajství</i>	49
2.2	ABSOLUTNÍ A RELATIVNÍ ČETNOST OPRAV V JEDNOTLIVÝCH SERVISECH ČTK	49
2.2.1	<i>Postup práce</i>	50
2.2.2	<i>Všeobecné zpravodajství</i>	54
2.2.2.1	Domácí zpravodajství	55
2.2.2.2	Zahraniční zpravodajství	56
2.2.3	<i>Ekonomické zpravodajství</i>	56
2.2.4	<i>Sportovní zpravodajství</i>	56

2.3	ABSOLUTNÍ A RELATIVNÍ ČETNOST OPRAV PODLE PRIORITY ZPRÁV	57
2.3.1	<i>Postup práce</i>	57
2.3.2	<i>Priorita 1</i>	58
2.3.3	<i>Priorita 2</i>	59
2.3.4	<i>Priorita 3</i>	60
2.3.5	<i>Priorita 4</i>	61
2.3.6	<i>Priorita 5</i>	62
2.3.7	<i>Porovnání relativního množství oprav náležejícího k jednotlivým prioritám</i>	63
2.4	UVÁDĚNÍ CHYBUJÍCÍHO ZDROJE U OPRAV	64
2.5	STORNA V AGENTURNÍM ZPRAVODAJSTVÍ	65
2.5.1	<i>Storno v servisu České tiskové kanceláře</i>	65
3	ZÁVĚR	67
	POUŽITÁ LITERATURA	72
	SEZNAM GRAFŮ	74
	SEZNAM TABULEK	76
	SEZNAM PŘÍLOH	77
	PŘÍLOHY	78

Úvod

Všechna zpravodajská média se dopouštějí chyb, a to jak faktických, tak jazykových. Některé z těchto nedostatků odhalíme z pozice příjemců mediálních obsahů sami; snadno si všimneme například hrubky v titulku zprávy. Čas od času také některé z médií upozorní na chybu, jíž se dopustilo, a zveřejní opravu. Jako běžní recipienti mediálních obsahů se však nedostaneme přímo k produkci samotných „továren na zprávy“ – tiskových (či přesněji řečeno zpravodajských) agentur. Vzhledem k objemu zpráv, který agentury denně vydají, si logicky domyslíme, že právě zde uniká očím novinářů největší množství chyb. Jak velké je toto množství? A jakých chyb se novináři dopouštějí nejčastěji? Odpovědi na tyto otázky jsou cílem této bakalářské práce.

Těžištěm práce je rozbor oprav vydaných Českou tiskovou kanceláří v prvním čtvrtletí kalendářního roku 2011 (tedy od 1. ledna 2011 do 31. března 2011 včetně počátečního a koncového data). Devadesátidenní období považuji při produkci více než šesti set zpráv denně za dostatečně dlouhé. Analyzovaný vzorek zpráv je omezen na čtyři nejzrozsáhlejší servery poskytované Českou tiskovou kanceláří v českém jazyce, a sice na všeobecný domácí servis, všeobecný zahraniční servis, ekonomický servis a sportovní servis.

Rozbor oprav vydaných Českou tiskovou kanceláří doplňuje analýza oprav zveřejněných v Lidových novinách ve stejném časovém rozmezí. Tuto analýzu jsem se po dohodě s vedoucí své bakalářské práce PhDr. Ludmilou Trunečkovou rozhodla přesunout mezi přílohy této práce. K tomuto kroku jsem přistoupila poté, co jsem dle původního záměru uskutečnila analýzu oprav vydaných Lidovými novinami. Vzhledem k tomu, že Lidové noviny vydaly nižší počet oprav, než jsem původně odhadovala, je výsledek rozboru pouze ilustrativní. Nízký počet oprav mi nedovolil přinést zobecnitelné výsledky tak jako v případě analýzy oprav České tiskové kanceláře. Pro podrobnější a spolehlivější představu o opravách v českých celostátních denících by bylo potřeba analyzovat více novinových titulů a pravděpodobně také prodloužit časové období, z něhož je vzorek k analýze čerpán. S přesunem analýzy oprav v Lidových novinách souvisí i vložení závorek do názvu práce provedené po dohodě s vedoucí mé bakalářské práce.

Při tvorbě jsem se obecně držela předpokládané struktury práce navržené v tezích, došlo však k některým dílčím úpravám. Celkově byla struktura práce pro lepší přehlednost doplněna množstvím podkapitol. Následkem tohoto kroku došlo ve druhé části práce k posunu číslování některých podkapitol. Vzhledem k přesunu analýzy oprav v Lidových novinách mezi přílohy došlo ke změně číslování závěru práce.

1 Teoretická východiska

Teoretická část práce se dělí na tři tematické celky. První z nich se zabývá obecnými nároky na zpravodajství, druhý zvláštnostmi agenturního zpravodajství a třetí, nejrozsáhlejší část, se věnuje tématu práce se zdroji.

1.1 Obecné nároky na zpravodajství

Zpravodajství je primární a nejstarší novinářskou činností; stejným pojmem pak nazýváme i produkt této činnosti, který může nabývat různé podoby dle typu média, v němž je prezentován. „Zpravodajství stojí na informacích a faktech, které vyhledává, shromažďuje, třídí, vybírá, interpretuje a předává prostřednictvím médií recipientům.“¹ Jeho úkolem je přinášet příjemcům informace a podněty k utváření vlastních názorů. „Zpravodajství v novinářském pojetí má být pokud možno přesné, vyvážené, nepředpojaté a poctivé jak při výběru, tak při ztvárnění a následné prezentaci, nestranné, ověřené přinejmenším ze dvou na sobě nezávislých zdrojů, aktuální, včasné, jasné a srozumitelné.[...] Na rozdíl od publicistiky nemá obsahovat novinářův názor, pouze tlumočit fakta. Z tohoto hlediska je tedy neosobní.“²

1.1.1 Stavba zprávy

„Základní stavební pravidlo zní, že obsah zprávy by měl být vyjádřen v takzvaném čelu.“³ Toto pravidlo, nazývané také jako model obrácené pyramidy, vyžaduje, aby v čele, prvním odstavci zprávy, byly obsaženy všechny nejdůležitější informace. Následující odstavce jsou pak řazeny sestupně podle důležitosti obsažených informací tak, aby zpráva mohla být krácena odzadu. V krajním případě krácení pak ze zprávy může zůstat pouze čelo, které je nejstručnější životaschopnou verzí zprávy.

¹ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv: Praktická encyklopedie žurnalistiky, str. 216

² OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 19-20

³ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 24

Při psaní zprávy lze uplatnit různé kompoziční postupy, z nichž třemi základními jsou postup chronologický, logický a akcentující. Právě akcentující přístup, jenž na první místo řadí nejdůležitější prvek události, je v současnosti upřednostňován.

1.1.2 Přesnost a úplnost

Pro svou úplnost musí zpravodajství odpovídat na šest základních otázek (Kdo? Co? Kdy? Kde? Jak? Proč?), a to (přínejmenším na první čtyři z nich) ideálně již v čele zprávy.

Požadavek přesnosti se vztahuje například na názvy institucí a organizací, jména osob, čísla, jednotky a další faktografické údaje.

1.1.3 Vyváženost, nepředpojatost, poctivost při výběru, ztvárnění a prezentaci

Novinář by měl při tvorbě zprávy – zvláště, referuje-li o sporné situaci – dát stejnou možnost vyjádřit se oběma (případně všem) stranám konfliktu. Ke všem zdrojům a subjektům zpravodajství by měl přistupovat stejným způsobem a uvědomit si vlastní předsudky a snažit se je ze svého zpravodajství vyloučit.

Při výběru informací by měl žurnalista sám sebe kontrolovat, zda nenakládá s informacemi účelově, například jestli záměrně nevyjímá citace z původního kontextu a nestaví je do jiného světla.

1.1.4 Správnost a ověřenost

K zajištění správnosti zpravodajství, faktické i jazykové, je potřeba především kontroly. Za dostatečně ověřený zdroj jsou považovány tiskové agentury, pochopitelně pouze ty důvěryhodné (tedy například nikoli státní tisková agentura země s nedemokratickým režimem). Proto od sebe mohou tiskové agentury navzájem přejímat informace bez ověřování, ačkoliv kontrola se může v některých případech ukázat jako prospěšná.

1.1.5 Aktuálnost a včasnost

Zpravodajství je vázáno na čas a aktuálnost, časová bezprostřednost, je jednou z jeho nejdůležitějších vlastností. Za aktuální je pokládána taková událost, která je nová nebo se ocitla v nových souvislostech. „Právě proto, že zachycuje přetržité momenty,

kteřé se vázou ke dni, má informační žurnalistika charakter pomíjivosti.“⁴ To potvrzuje i slavný výrok Karla apka, který napsal: „Co je starıho neŹ vcerejı noviny?“⁵

Včasnost nelze definovat jako konkrétní časový údaj, neboŹ zaleŹı na typu média i druhu události. V rozhlasovém nebo internetovém zpravodajství je včasnost jiným pojmem neŹ v tištěném deníku nebo týdeníku.

1.1.6 Objektivita

Objektivita je nejdiskutovanejım nárokem na zpravodajství kladeným; mediální odborníci řeıı, jak objektivitu nejlépe definovat a zda je její dosaŹenı ve zpravodajství vůbec moŹne. KaŹdy jedinec je omezen svým vzděláním, zkušeností, prostředím, v nemŹ Źije, a dalımi faktory, které determinují jeho pohled na svět a na to, co pokládá za pravdive. Źurnalisticke hledisko „bere objektivitu jako vědomý postoj, zdurazņujıcı, Źe kaŹdy člověk a tím pádem i novinár je produktem své společnosti, kultury a dosaŹeneho vzdělání.“⁶

V publikaci *Agentúrna Źurnalistika* její autorka Svetlana Hlavakova rozepisuje, jakými způsoby lze naruıit objektivitu zprávy, aniŹ by její autor v textu explicitně vyjádřil svůj názor.

„Hodnocení lze skryit:

- do výběru (selekce) faktů (korespondujících se záměrem),
- do jejich hierarchického uspořádání (od nejduleŹitejıch na zaatku po nejméně podstatne na konci),
- do jejich taktického rozmístění na ploše textu, kompozice (klíčovým faktům věnujeme více prostoru),
- do disproportionality (nevyvaŹenosti) uváděných faktů,
- do akcentování jen urcıtych podpůrných faktů,
- do proporcí kontrastů (jeden omyl versus pět úspěchů),

⁴ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 20

⁵ HULÍK, Milan: PRÁVO: NevyvaŹenost je nespravedlnost, Neviditelný pes [online]. K 8. květnu 2012 dostupné na WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/pravo-nevyvazenosť-je-nespravedlnost-dh7-/p_spolecnost.asp?c=A120206_234258_p_spolecnost_wag

⁶ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 12

- do výběru jazykových prostředků, stylu,
- ale i do výběru informačního zdroje (jehož důležitost či autoritativnost může dokumentovat závažnost tématu nebo umocnit tendenci přiklonit se k jeho názoru).
- To stejné platí i pro:
- výběr a zdůrazňování určitých ilustračních detailů na úkor jiných doplňkových informací,
- výběr a proporce různých aspektů, úhlů pohledu,
- výběr a akcentaci citovaných výroků,
- doplňkový „background“ (například v životopise nastupujícího ředitele je možné zdůraznit negativní etapu jeho minulosti).⁷

Mediální odborníci se shodují, že není v lidských možnostech dosáhnout absolutní objektivitu, a „proto také dnes je spíš zdůrazňována vyváženost, vědomá nezaujatost a zdravý skepticismus a mezi metody, kterými lze alespoň přibližně rovnováhy dosáhnout, jsou řazeny: přesnost, jasnost a úplnost informování, odstup od tématu, diskriminaci vylučující přístup ke zdrojům informací, vědomá neutralita ve sporu několika skupin, pluralita uveřejňovaných názorů, vyloučení skrytých motivů i v dobré víře neřku-li stranění velkým inzerentům, jednoznačný zákaz zasahovat do skutečnosti, o které se referuje, a přísné dodržování terminologické neutrality.“⁸

1.1.7 Jasnost a srozumitelnost

Jasnost a srozumitelnost zpravodajství jsou klíčové pro jeho přístupnost širokému publiku. Srozumitelné psaní by se mělo řídit následujícími pravidly: „Srozumitelnost = Jednoduchost: krátké věty, běžné termíny a pojmy. Srozumitelnost = Členění / pořádek: systematická stavba, následná provázanost. Srozumitelnost =

⁷ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 55 (překlad vlastní)

⁸ OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 12

Pregnantnost: přesné formulace bez přílišné zdobnosti. Srozumitelnost = Stimulace: názorné příklady, human touch.“⁹

Jazyk zpravodajství by měl být citově neutrální, konstatující, neosobní a měl by používat er formu. Dále by se novináři měli ve zpravodajství vyvarovat užívání odborných termínů, slangu a cizích slov, je-li možné užít jejich ekvivalenty používané v běžné mluvě. Užívat by měli krátkých srozumitelných vět. „Syntaktická stránka žurnalistického projevu je stejně důležitá jako jeho sémantická (významová) a pragmatická složka.“¹⁰

1.2 Specifika agenturního zpravodajství

Tiskové agentury, či v dnešní době přesněji řečeno zpravodajské agentury, neboť slovo tiskové je „vžité označení, které vzniklo v době, kdy jediným mediálním odběratelem agenturního zpravodajství byl periodický tisk a agenturní zprávy se vydávaly na papíře,“¹¹ bývají označovány jako noviny pro novináře. Samozřejmě v lehké nadsázce, neboť od novin se liší v řadě ohledů.

Následující kapitola zkoumá právě specifika agenturního zpravodajství – zvláštnosti zpravodajské činnosti v agenturách i charakteristické rysy agenturních produktů. Vzhledem k zaměření aplikační části této bakalářské práce na servis České tiskové kanceláře se tento text opírá o činnost a produkty této tiskové agentury.

1.2.1 Specifika agenturní zpravodajské činnosti

Agenturní zpravodajskou činnost lze popsat třemi základními charakteristikami, kterými jsou „průběžnost, kontinuita a posloupnost.“¹² Z nich vyplývá způsob práce agenturních novinářů.

⁹ RUSS-MOHL, Stephan a BAKIČOVÁ, Hana: Žurnalistika (Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou), str. 70

¹⁰ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 62 (překlad vlastní)

¹¹ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 128

¹² HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 82 (překlad vlastní)

1.2.1.1 Kontinuita a posloupnost agenturního zpravodajství

V agenturním zpravodajství neexistuje uzávěrka – nebo, řečeno zcela opačně, uzávěrka v tiskové agentuře nastává v každém okamžiku. Agentury produkují zprávy nepřetržitě dvacet čtyři hodin denně („čímž kopírují nepřerušovaný, souvislý vývoj v jeho časové posloupnosti“¹³) a s tím souvisí chronologický způsob jejich řazení.

Na rozdíl od ostatních zpravodajských médií agentury neřadí ani graficky nerozlišují zprávy podle jejich významu, ale vydávají je v časové posloupnosti. K rozlišení důležitosti informace pak slouží stupnice priority zpráv, o níž se podrobněji zmiňuje kapitola 1.2.2.5.5 Priorita.

1.2.1.2 Průběžnost agenturního zpravodajství

Česká tisková kancelář denně vydá více než 600 textových zpráv¹⁴, toto číslo ovšem není shodné s počtem událostí, o nichž podává informace. „Tisková agentura nečeká, až zobrazovaná skutečnost skončí (zejména pokud trvá delší dobu), ale informuje o ní průběžně – už během jejího trvání.“¹⁵ O události v různých fázích vývoje (někdy ještě dříve, než vůbec začne, pokud jde o událost dopředu očekávanou) podává agentura zprávy, často lišící se svým formátem, a nové skutečnosti pak vydává v aktualizovaných verzích zpráv. Po skončení události ji agentura může ještě rekapitulovat pomocí shrnutí. Formátům agenturních zpráv se více věnuje kapitola 1.2.2.5.5.1 Formát zpráv.

1.2.2 Specifika produktů tiskových agentur

Tato část práce obecněji popisuje nároky kladené na agenturní zpravodajství a také mediální formy, v nichž agenturní zpravodajství existuje. Dále se zabývá šířením agenturního zpravodajství k recipientům, agenturními produkty nezpravodajské povahy a nakonec rozebírá podstatnou složkou každého agenturního produktu – metadata.

¹³ HLAVČÁKOVÁ, , Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 81 (překlad vlastní)

¹⁴ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 33

¹⁵ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 81 (překlad vlastní)

1.2.2.1 Nároky na zpravodajství tiskových agentur

Aby mohly být agentury autoritativním zdrojem, je potřeba, aby jejich zpravodajství bylo zejména rychlé, přesné, a nestranné (objektivní).¹⁶ Tyto požadavky se s drobnými odchylkami týkají zpravodajství v jakémkoliv médiu (například u tištěných novin však budeme spíše než o rychlosti hovořit o aktuálnosti zpravodajství), nejsou typické výlučně pro agentury. Přesto se na popsané požadavky stručně podíváme v agenturním kontextu.

„Rychlost patří ke klíčovým požadavkům agenturní zpravodajské práce. Tiskové agentury bojují o minuty, soutěží o prvenství.“¹⁷ Rychlost je esenciální zejména u informací finančního charakteru využívaných k obchodování (nemediálními abonenty). Co se zveřejňování zpravodajsky důležitých informací týče, nejrychlejší v dnešní době nebývají agentury, ale média na internetu, a to zejména otevřená encyklopedie Wikipedia a sociální sítě, například Twitter. Zatímco na sociálních sítích bývají informace velmi subjektivní, nepřesné a přejímat je je nebezpečné, Wikipedia mívá informace správné, což je dáno tím, že je může korigovat obrovské množství uživatelů a informace se tímto způsobem rychle vyčistí od nepřesností a nepravdivostí.¹⁸

Přes svou důležitost by rychlost v tiskových agenturách neměla být na prvním místě. Pokud si chce agentura udržet dobrou reputaci, což je pro ni klíčové, musí být její zpravodajství především správné a přesné. Toho lze dosáhnout ověřováním informací.

Ke snaze o maximální objektivitu pak Českou tiskovou kancelář jakožto veřejnoprávní instituci zavazuje zákon.¹⁹

¹⁶ Tyto požadavky můžeme srovnat s heslem, jímž se při své práci mají řídit pracovníci ČTK: „spolehlivost – rychlost – nezávislost.“ – Základní informace, ČTK [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: http://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

¹⁷ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 59 (překlad vlastní)

¹⁸ Toto platí především o anglické verzi Wikipedie, která je používána celosvětově. Česká verze Wikipedie má mnohonásobně menší počet uživatelů.

¹⁹ Zákon číslo 517/1992 Sb. o České tiskové kanceláři, § 2, odst. 1: „Posláním tiskové kanceláře je poskytovat objektivní a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů“ – Zákon č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři, § 2, odst. 1, Jakub Končelík [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.koncelik.eu/zakon-517-1992/>

1.2.2.2 Multimediální zpravodajská produkce

Specifikem moderních tiskových agentur je, že jejich činnost není zaměřena na jediný typ produktu (zde pomineme agentury specializované „na určitou formu prezentace aktuálního dění (např. obrazové zpravodajství) – fotoagentury“²⁰). Přestože multimediálně působí i jiná média (příkladem mohou být odkazy na internetovou odnož média v tisku nebo natáčení videoreportáží pro zpravodajské servery na internetu), agentury mají multimediální záběr nejširší, neboť usilují o to být zdrojem všem typům zpravodajských médií. Česká tisková kancelář tak nabízí produkty textové, fotografické, zvukové, audiovizuální a infografické.

1.2.2.3 Distribuce agenturního zpravodajství k publiku

Způsob, jakým se agenturní produkty dostávají k lidem, tedy cílovým recipientům, je u tiskových agentur odlišný od ostatních masmédií. Agenturní zprávy totiž zpravidla nemíří přímo k recipientům, ale přebírají je mediální abonenti tiskových agentur. (Výjimku u ČTK tvoří na internetu volně dostupné ČeskéNoviny.cz²¹, zpravodajský server ČTK, který zajišťuje ČTK Online, dříve stoprocentní dceřiná společnost České tiskové kanceláře Neris; lze si také objednat SMS a MMS zpravodajství a fyzická osoba se samozřejmě může za úplatu stát odběratelem agenturního zpravodajství přes internetovou Infobanku ČTK.) Agentura tak může přímo ovlivnit úroveň zpravodajství v periodickém tisku, v rozhlase, v televizi i na internetu. Zejména na internetu pak vychází agenturní zprávy často v přejaté, neupravené podobě.²² Děje se tak částečně proto, že média na internetu kladou velký důraz na aktuálnost a co nejrychlejší informování svých čtenářů; přejaté zprávy také redaktorům usnadňují práci, neboť pro ně představují minimální časovou zátěž. Naopak tištěná

²⁰ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Tiskové agentury, str.25

²¹ ČeskéNoviny.cz, zpravodajský server ČTK [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/>

²² V takových případech však platí následující limit: „Internetoví vydavatelé mohou zveřejnit nejvýše 20 % z nakoupeného agenturního zpravodajství ČTK. Stejný limit dodržuje i zpravodajský server ČTK České noviny.cz“ – FAQ – Často kladené otázky, ČTK [online].Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ckk.cz/faq/#41>

média jsou v posledních letech nucena od čistého zpravodajství (agenturního i vlastního) ustupovat – čtenáři se aktuální informace dozvídají na internetu, případně v rozhlase a v televizi, a tištěná média s opakováním den starých zpráv nemohou v takové konkurenci uspět.

Agenturní zprávy jsou pro příjemce specifické také tím, že jsou signovány agenturní značkou, nikoli jménem či zkratkou novináře – na své příjemce tedy působí neosobně. Agenturou distribuované zprávy sice podepsané jsou, nicméně média je při převzetí zprávy označují značkou agentury. Recipient tedy „autorství připisuje (abstraktní) agentuře a ta, nikoli konkrétní zpravodaj, nese plnou zodpovědnost za obsah (i ztvárnění) všeho, co zveřejní a co potom rozšiřují masová média.“²³

1.2.2.4 Produkty nezpravodajské povahy

Agenturní servis nezahrnuje pouze aktuální zpravodajství. „V širším smyslu se termínem agenturní servis rozumí celá škála služeb, které agentura poskytuje svým klientům, např. i přehledy očekávaných událostí, několikrát denně vydávané zpravodajské souhrny, fondy archivované produkce, dokumentační databáze, které nejsou prioritně určeny ke zveřejnění, ale představují faktografické zázemí pro novináře pracující v redakcích masových médií.“²⁴

1.2.2.4.1 Avíza, deníky a plány

Mezi produkty, jež nejsou určeny přímo publiku, patří, jak už bylo výše zmíněno, mimo jiné avíza, deníky a plány. Avíza informují o očekávaných událostech ohlášených agentuře (například o konání tiskové konference) a přinášejí informace nejen o předmětu očekávané akce, ale i o čase a místě jejího konání a jsou určena zejména novinářům. Deníky přinášejí přehled očekávaných událostí, plány pak přehled událostí, jimž se bude sama agentura věnovat.

²³ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agenturní žurnalistika, str. 27 (překlad vlastní)

²⁴ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 172

1.2.2.4.2 Dokumentační databáze

Dalším typem agenturních produktů vybočujících z kolonky aktuálního zpravodajství jsou dokumentační databáze, sloužící k získávání převážně backgroundových informací a zejména k ověřování údajů. Blíže se dokumentačním databázím České tiskové kanceláře věnuje kapitola 1.3.4.1 Získání kontaktu a kontaktování zdroje.

1.2.2.5 Metadata

Pro přehlednost jak aktuálně vydávaných, tak archivovaných zpráv, je každý agenturní produkt opatřen souborem metadat (strukturovaných dat o datech) předřazeným samotnému textu zprávy. Metadata mají standardizovanou podobu a poskytují „základní informace o zprávě, které umožňují rozmanitou selekci produkce dle potřeb uživatele, a díky multimediálnímu redakčnímu systému, který ČTK spustila v březnu 2006, současně i její tematické seskupování.“²⁵

Metadata se skládají z následujících prvků: titulku, klíčových slov, údaje o datu a o čase vydání, ID, priority, servisu, kategorie a domicilu a signatury.²⁶

1.2.2.5.1 Titulek

Vzhledem k tomu, že v dnešní době není agenturní titulek limitován nedostatkem místa ani finančními náklady, dává agenturní zpravodajství přednost delšímu titulku. Ten „musí být formulován tak, aby byl srozumitelný jako nejstručnější verze [zprávy], a umožnil co nejrychlejší a nejspolehlivější orientaci v nabídce.“²⁷

²⁵ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 34

²⁶ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 34-40

²⁷ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 35

1.2.2.5.2 Klíčová slova

Každá zpráva obsahuje klíčová slova dvojího typu; jejich smyslem je „utřídit zpravodajství v databázích a umožnit vyhledávání dokumentů v infobance.“²⁸ Slova napsaná malými písmeny sdělují, jaké tematické oblasti se zpráva týká; slova napsaná verzálkami informují o tom, „v jakých dalších mediálních formách ztvárnila [agentura] tutéž událost/informaci.“²⁹

1.2.2.5.3 Datum a čas vydání

Používaný formát data koresponduje s formátem využívaným při vyhledávání zpráv podle data Infobankou ČTK. Pomocí číslovek vyjadřuje den, měsíc a rok vydání zprávy (například 1.1.2012). Čas vydání zprávy je vyjádřen v hodinách a minutách oddělených dvojtečkou (například 15:31), přičemž údaj je vždy čtyřmístný (například 08:03, nikoli 8:03).

1.2.2.5.4 ID zprávy

ID zprávy je kód určený k vnitřnímu řazení zprávy v redakčním systému agentury. Tento údaj v případě ČTK začíná písmenem T, pokračuje osmimístným údajem o datu (řazeném v pořadí letopočet, měsíc, den – například 20120101) a dále následuje zbytek kódu.

1.2.2.5.5 Priorita

Jak jsem již zmínila výše v kapitole 1.2.1.1 Kontinuita a posloupnost agenturního zpravodajství, vzhledem k nepřetržitosti a průběžnosti vydávání agenturního zpravodajství jsou zprávy řazeny za sebou v časové posloupnosti. Pro odlišení rozdílné důležitosti zpráv existuje stupnice priority zpráv; příslušným číslem priority je označena

²⁸ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 35-36

²⁹ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 36

každá vycházející zpráva. Pětistupňová škála postupuje od nejvyšší priority 1 k nejnižší prioritě 5.

1.2.2.5.5.1 Formát zpráv

S prioritou přímo souvisí i formát zprávy. Nejvyšší prioritou 1 je označován headline servis, tedy nejrychlejší první informace. Headline však nemusí mít vždy prioritu 1, dnes jsou „zprávy označované signálním slovem HEADLINE klasifikovány i nižším stupněm priority, např. 3 u zpráv méně významných.“³⁰

Prioritu 2 má fleš, krátká zpráva, která obvykle rozvíjí předchozí informaci sdělenou headlinem, případně může sama přinášet informaci novou. „Fleš jako jádro výpovědi potvrzující dříve stroze oznámenou novou skutečností figuruje často jako první odstavec (tzv. čelo) bezprostředně následující zprávy, případně i její další verze.“³¹

Prioritou 3 a 4 se označují klasické zprávy a jejich verze (které mají stejnou prioritu jako zpráva, k níž se vztahují). Verze vycházejí z důvodu průběžnosti agenturního zpravodajství a doplňují původní zprávu o další údaje a nové skutečnosti. Se stejnou prioritou vychází také shrnutí, které podává ucelený obrázek o události, o níž agentura informovala dílčími zprávami. Shrnutí „v podobě obsažné agenturní zprávy rekapituluje nejdůležitější momenty, podstatné peripetie vývoje popisované události a je její nejkompaktnější verzí.“³²

Nejnižší priorita 5 je určena pro „avíza, deníky (přehledy očekávaných událostí) či plány.“³³ Tyto formáty zpráv nejsou určeny pro další distribuci recipientům, ale

³⁰ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 47-48

³¹ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 49

³² TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 51

³³ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 37

informují abonenty agenturního servisu o očekávaných událostech, o nichž bude agentura informovat či jimž by mohla média chtít být sama přítomna.

1.2.2.5.6 Servis

Česká tisková kancelář vydává zprávy v rámci pěti servisů. Třímístný kód prvním znakem udává příslušnost k jednomu z nich („d – domácí všeobecný, m – zahraniční všeobecný, e – ekonomický se zprávami z ČR i ze zahraničí, s – sportovní rovněž se zprávami z ČR a ze zahraničí a c – exportní“³⁴), další dva znaky informují o regionálním původu zpráv (v rámci České republiky má svůj kód každý kraj, zbytek světa je pak rozdělen na oblasti někdy zahrnující i celý kontinent).

1.2.2.5.7 Kategorie

Každý ze servisů České tiskové kanceláře je členěn dále do kategorií – tematických celků, označovaných třímístným kódem. Zpráva může spadat do většího počtu kategorií najednou.

1.2.2.5.8 Domicil a signatura

Domicil (místo původu či zpracování zprávy) a signatura (obvykle zkratka názvu tiskové agentury) se neuvádějí mezi ostatními metadaty v hlavičce zprávy, ale následují po titulku bezprostředně před vlastním textem zprávy. Zde se nachází také datum (den označený řadovou číslovkou, měsíc vypsáný slovem, letopočet se neuvádí).

1.3 Práce se zdroji

Předcházející kapitoly této práce se věnovaly nárokům kladeným na zpravodajství a specifikům zpravodajství tiskových agentur. Následující část práce na ně navazuje, neboť se zabývá tématem pro zpravodajství základním: novinářskými informačními zdroji. V textu této kapitoly zdroje definuji a rozčleňuji z několika

³⁴ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zpráva v agentuře. In OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv: Zpravodajství v médiích, str. 37

hledisek, zabývám se interakcí mezi zdrojem a novinářem, ověřováním získaných informací a problematikou zdrojů v současné digitální éře.

1.3.1 Zdroj – definice pojmu a jeho pozice v mediální vědě

Praktická encyklopedie žurnalistiky definuje novinářský zdroj informací jako subjekt kompetentní sdělit novináři relevantní informaci či subjekt, z něhož je možné takovou informaci studiem či sledováním získat. Zdrojem tak mohou být osoby – přímí účastníci událostí či jejich očití svědci, tiskoví mluvčí a odborníci na daná témata, nebo dokumenty písemné, obrazové, zvukové či audiovizuální povahy, a to jak aktuální, tak archivované.³⁵ Všechny tyto zdroje umožňují novináři získat informace o událostech, jimž nebyl sám přítomen.

Podle Paula Manninga, specialisty na novinářské zdroje z winchesterské university, je „studium zpravodajských zdrojů a jejich vztahů se zpravodajskými organizacemi zcela ústřední pro rozkrývání produkce zpráv a měl by být jádrem uvažování o zpravodajském novinářství.“³⁶

1.3.2 Kategorizace zdrojů

Na zdroje můžeme pohlížet z rozličných hledisek a rozdělovat je podle různých rysů; několik těchto náhledů nastíním v následující části této práce.

1.3.2.1 Institucionální a neinstitucionální zdroje

Podle toho, zda zdroje náleží k některé instituci či nikoliv, je lze rozdělit na institucionální a neinstitucionální. První typ má podle sociologických výzkumů do zpravodajství snadnější přístup, což je dáno tím, že „instituce jsou obvykle fyzicky přístupné, disponují lepším zázemím a poskytují pravidelnou zásobu informační

³⁵ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, str. 213

³⁶ MANNING, Paul: *News and News Sources*, Sage, 2001 – citováno podle TRAMPOTA, Tomáš: *Zpravodajství, Portál*, Praha 2006, str. 78-79

podpory.³⁷ Toto pak platí zejména pro zdroje s oficiálním byrokratickým statutem, které naplňují požadavek po efektivních a spolehlivých zdrojích.³⁸ Naopak zdroje s nejistým institucionálním statutem mají média tendenci upozadovat, což vede k nutnosti performativních gest, která přitáhnou mediální zájem a zajistí těmto zdrojům přístup do zpráv.³⁹ Takové zdroje ale obvykle neposkytují výše popsané výhody institucionálních zdrojů, a proto o přístup do zpravodajství musí usilovat vždy znovu.

„Mezi institucionálními zdroji hrají velmi významnou úlohu tiskové, respektive zpravodajské agentury; tisk, rozhlas a televize, a pokud z nich novinář čerpá informace, mají charakter tzv. otevřeného zdroje.“⁴⁰

1.3.2.2 Otevřené zdroje

Na místě je vyčlenit výše zmíněné tzv. otevřené zdroje, tedy veřejně přístupné informace. Jako takové zdroje informací mohou novináři posloužit různá média (tisk, rozhlas, televize, nová média) či veřejně dostupné úřední dokumenty.

1.3.2.3 Vlastní a zprostředkované zdroje

Alexander Mencl z katedry žurnalistiky olomoucké Univerzity Palackého ve studijním textu *Zdroje žurnalistických informací* rozlišuje tyto na dvě základní kategorie: vlastní a zprostředkované zdroje. Obě skupiny pak dále podrobně rozčleňuje. Mezi informace získané z vlastních zdrojů řadí:

1. produkty vlastní žurnalistovy zkušenosti (informace z neformálních rozhovorů, a to nejen vlastních, ale i vyposlechnutých),
2. produkty získané žurnalistou na základě delegované účasti na zajímavých nebo důležitých událostech nebo setkáních (za něž označuje akce organizované občanskými a profesními spolky a společnostmi),

³⁷ DAVIS, Aeron: *Public Relations, News Production and Changing Patterns of Source Access in the British National Media, Culture and Society*, Sage, 2000 – citováno podle TRAMPOTA, Tomáš: *Zpravodajství*, Portál, Praha 2006, str. 84

³⁸ TRAMPOTA, Tomáš: *Zpravodajství*, str.79-80

³⁹ TRAMPOTA, Tomáš: *Zpravodajství*, str. 85

⁴⁰ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, str. 213

3. produkty získané na tiskových setkáních a propagačních akcích,
4. produkty získané činnostmi na veřejných akcích (například na demonstracích, katastrofách, válečných střetech a jiných událostech),
5. produkty získané vlastní činnostmi na veřejných jednáních (například na zasedání valné hromady, Parlamentu či na poradách představitelů státní správy),
6. produkty získané pátrací (investigativní) činnostmi,
7. produkty získané rešeršováním (z periodického tisku, internetu, rejstříků, encyklopedií a další literatury).

Do kategorie zdrojů zprostředkovaných žurnalistických informací pak podle Mencla patří převážně takové informace, které již prošly něčí interpretací:

1. produkty (informace) získané od veřejnosti (názory a reakce recipientů, které bývají obvykle velmi subjektivní),
2. veřejné mínění (jehož zjišťováním se zabývají specializované instituce a agentury),
3. novináři kolegové,
4. authority z oblasti veřejného života – tzv. opinion leaders (známé osobnosti, které se vyjadřují k rozličným tématům),
5. odborníci,
6. dopisovatelé, zpravodajové a spolupracovníci (zejména u zahraničních redaktorů či spolupracovníků redakce je nezbytná důvěryhodnost, protože domácí novinář si častokrát informaci nemůže ověřit)
7. útvary a osoby pověřené komunikací s veřejností (oddělení public relations a tiskoví mluvčí),
8. speciální centra (zabývající se shromažďováním a zpracováním informací a dat, například knihovny s databázemi nebo městská informační centra).⁴¹

1.3.2.4 Zdroje ze sociologického pohledu

Zdroje můžeme rozlišovat na základě jejich vztahů s novináři. Walter Gieber definoval tři možné typy vztahů: 1. redaktor je na zdroji nezávislý, 2. redaktor a zdroj

⁴¹ MENCL, Alexander: Zdroje žurnalistických informací, str. 10-31

mají ze spolupráce vzájemný prospěch a 3. zdroj dominuje nad redaktorem či naopak, vzniká závislost.⁴²

Zdroje informací lze rozdělit také na advokáty a arbitry, přičemž advokáti jsou považováni za reprezentanty určitého názoru či postoje a nastolují témata, zatímco arbitři jsou expertní zdroje hodnotící tyto názory a postoje.⁴³

1.3.3 Logika výběru zdrojů

Výběr zdroje má na výslednou podobu zpravodajství klíčový vliv. „Zdroje informací, které se dostanou přímo do zpravodajského obsahu bývají označovány jako takzvané hlasy s přístupem (accessed voices).“⁴⁴ Větší šanci přitom mají zdroje s vyšším sociálním statutem a zdroje disponující větší mocí – zpravodajství se obecně více soustředí na osoby, organizace a instituce veřejně známé.

Na zdroje, které se prosadí do obsahu zpráv, může být kladen rozdílný důraz – pak mluvíme o hierarchii přístupu do zpráv. Důležitost zdroje lze vyzdvihnout anebo naopak potlačit zpracováním výpovědi (v tištěných médiích třeba výběrem mezi citací a parafrází zdroje) a jejím umístěním v rámci zprávy.

1.3.3.1 Faktory ovlivňující výběr zdroje

Americký sociolog Herbert J. Gans rozčlenil proces výběru zdrojů na dvě fáze. V první z nich si zdroj zajišťuje přístup k pracovníkům média a podle Ganse pro to musí mít následující čtyři vlastnosti: podnětnost, moc, schopnost dodat vhodné informace a geografickou a sociální blízkost k novinářům. Ve druhé fázi se rozhoduje o výběru zdroje do obsahu zpravodajství, o němž podle Ganse rozhodují následující vlastnosti: předchozí vhodnost zdroje, jeho produktivita, spolehlivost, důvěryhodnost, autorita a schopnost vyjadřování. Dalším faktorem je také názorová shoda redakce se zdrojem, která má vliv nejen na výběr zdroje, ale i na způsob zpracování jeho výpovědi.⁴⁵

⁴² TRAMPOTA, Tomáš: Zpravodajství, str. 88

⁴³ TRAMPOTA, Tomáš: Zpravodajství, str. 85-86

⁴⁴ TRAMPOTA, Tomáš: Zpravodajství, str. 80

⁴⁵ TRAMPOTA, Tomáš: Zpravodajství, str. 86-87

1.3.4 Práce se zdrojem

Práci se zdrojem lze rozdělit do několika fází. V následující části práce chronologicky seřazené etapy (získání kontaktu a kontaktování zdroje, získání informací od zdroje, ověření získaných informací) podrobněji rozebírám.

1.3.4.1 Získání kontaktu a kontaktování zdroje

Prvním krokem k získání informací z určitého zdroje je navázání kontaktu (pokud se jedná o osobu) či získání přístupu (jedná-li se o dokument). Vybranou osobu může novinář oslovit při k tomu přímo určené příležitosti (například na tiskové konferenci) nebo je-li přítomen události, v níž vybraná osoba figuruje či jejímž je svědkem (například jednání, schůze, sportovní akce, nehoda). Novinář může kontaktovat vybranou osobu i pomocí telefonu či internetových komunikačních nástrojů, přičemž může využít kontaktů, které získal v minulosti či jimiž disponuje redakce média, v němž pracuje, nebo si kontakt vyhledat. Pokud chce kontaktovat osobu s oficiální funkcí v nějaké organizaci či instituci, pravděpodobně kontaktní údaje nalezne na webových stránkách dané organizace či instituce. Díky internetu lze též sehnat kontakty na množství odborníků (na tematicky zaměřených webových stránkách) či osob s určitou zkušeností (například díky blogům a diskusním fóřům).

Pokud se jedná o dokumenty, ať už psané, obrazové, zvukové či audiovizuální, řadu z nich lze nalézt na internetu. Z internetových zdrojů jsou pro novináře zajímavé zejména webové stránky státní správy, které zveřejňují různé psané dokumenty a oficiální stanoviska. Zákon číslo 106/1999 Sb. také definuje povinné subjekty⁴⁶, od nichž si lze prostřednictvím elektronické podatelny vyžádat informace a získat je

⁴⁶ Zákon číslo 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím v prvním a druhém odstavci druhého paragrafu říká: „Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce. Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu jejich rozhodovací činnosti.“ – Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, § 2, odst. 1 a 2, Ministerstvo kultury [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=325>

v časové lhůtě patnácti dnů. Dále jsou důležitými zdroji na internetu oficiální stránky institucí, organizací, společností a osob a internetová média či internetové odnože tradičních médií. Dokumenty na internetu pak novinář nejčastěji vyhledává pomocí vyhledávačů, a to buď fulltextových (plnotextových; nejznámějším z nich je Google), nebo katalogových (Yahoo nebo český Seznam). Prověřování důvěryhodnosti internetových zdrojů je podrobněji popsáno dále v kapitole 1.3.7.1.1 Důvěryhodnost otevřených zdrojů na internetu a její ověřování.

Dokumenty může novinář získat také z knihoven (kde je vyhledává v katalozích, buď fyzicky existujících, dnes už ale zpravidla elektronických) a z archivů. Jako zdroj novináři slouží také servis tiskových agentur, přičemž při rešerších využije zejména dokumentační databáze, které nahradily dřívější kartotéky. Například Česká tisková kancelář nabízí v současnosti deset tematicky rozdělených dokumentačních databází, a to v následujících kategoriích: Biografie, Česká republika, Fakta o EU, Fotbal – liga, Fotbal – reprezentace, Kraje, Sporty, Svět, Výročí, Země světa;⁴⁷ dále pak spravuje dvě „souborné databáze *Zpravodajství ČTK a média a Evropská unie*, [které] sdružují více zdrojů včetně aktuálního zpravodajství.“⁴⁸

Zatím jsem však rozebírala pouze situace, v nichž je novinář ve vzájemné komunikaci se zdrojem aktivním činitelem. Mnohdy tomu však bývá naopak, tedy zdroj se snaží zaujmout pozornost novináře, nabídnout mu informace a prosadit se do zpravodajských obsahů, na což se zaměřuje činnost public relations. Alexander Mencl v práci *Zdroje žurnalistických informací* rozděluje informace na aktivní a pasivní. Aktivní se novinářům samy nabízejí, neboť na jejich zveřejnění má někdo zájem. Naopak pasivní jsou ta sdělení, která „novinář získává z vlastní iniciativy, a také informace potřebné k analytické a investigativní žurnalistice.“⁴⁹

⁴⁷ Dokumentační databáze, Česká tisková kancelář [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/databaze/dokumentacni/>

⁴⁸ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 170

⁴⁹ MENCL, Alexander: *Zdroje žurnalistických informací*, str. 31

1.3.4.2 Získávání informací

Poté, co novinář osobu, která je jeho zdrojem, kontaktuje, od ní získává informace zpravidla rozhovorem, který si obvykle zaznamenává. Rozhovor lze uskutečnit osobně, telefonicky, případně také e-mailem nebo v reálném čase pomocí internetových komunikačních nástrojů.

V případě tiskové konference mohou novináři postačit informace sdělené v jejím průběhu (které obvykle dostane i v písemné formě v podobě tiskové zprávy), nicméně obvykle chce alespoň s jedním z aktérů tiskové konference hovořit osobně, aby získal další informace a zejména informace, kterými odliší svůj výsledný produkt od konkurence.

Z ostatních zdrojů – dokumentů – čerpá novinář informace jejich studiem, čtením, poslechem, pohledem či sledováním v závislosti na jejich povaze.

1.3.4.3 Autorizace a ověřování získaných informací

Některé osoby žádají o autorizaci („schválení vlastního textu k publikování v podobě rozhovoru, interview v periodickém tisku“⁵⁰) svých slov, děje se tak však častěji v oblasti publicistiky než u zpravodajství. Záleží pak na novináři, jakým způsobem se se svým zdrojem na autorizaci domluví. Pokud však nechce požadavku autorizace vyhovět, může v něj jeho zdroj ztratit důvěru a do budoucna odmítat spolupráci.

Poslední fází před použitím informace by mělo být její ověření z nezávislého zdroje, je-li to možné. „Zrychlování tvorby žurnalistických produktů při využívání digitálních technologií a internetu (např. webových stránek či emailové korespondence) s sebou totiž přináší riziko, že v zostřujících se podmínkách rostoucí konkurence novinář nedodrží základní standardy své profese a může při neověření informace podlehnout fiktivnímu zdroji.“⁵¹ Míra verifikace závisí na několika faktorech, mimo jiné na „spolehlivosti informačního zdroje, na typu informace, na způsobu jejího získání.“⁵²

⁵⁰ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv: Praktická encyklopedie žurnalistiky, str. 27

⁵¹ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 187

⁵² HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 60 (překlad vlastní)

1.3.5 Ověřování zpravodajských informací

Informaci je třeba ověřit ze dvou nezávislých zdrojů – tak zní jedna z klasických a rozšířených novinářských pouček; některá média ji dokonce zahrnují mezi své etické zásady.⁵³ Praxe však absolutní platnost tohoto pravidla popírá, jak potvrzují slova Jana Stejskala z České tiskové kanceláře: „Mezi novináři i nenovináři se zakořenila představa, že fakta obsažená ve zprávě je možné publikovat až tehdy, jsou-li ověřena nejméně ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Pokud je oba zdroje potvrdí, může zpravodaj s informací vyjít ven. Z pohledu obecného zpravodajství je to nesmyslná, v praxi nerealizovatelná pověra. Práce se zdrojem je závislá na příliš mnoha okolnostech, aby tak jednoduchá zázračná poučka mohla beze zbytku platit.“⁵⁴

Výše uvedená slova samozřejmě nejsou výzvou k neověřování informací před jejich publikováním. Některé informace se ale tradičně neověřují, neboť je ani není kde ověřit – jde o „oficiální, institucionalizované informace (ČSÚ o vývoji zahraničního obchodu, MPSV o vývoji nezaměstnanosti). Neověřují se ani informace mluvčího Hradu, oznámí-li, že prezident plánuje cestu do Moskvy, neověřuje se v Kremlu, zda je to pravda. U informací týkajících se budoucnosti (například uměleckých plánů, záměrů) nelze než citovat.“⁵⁵ Agentury také zpravidla neověřují zpravodajství, které přebírají od jiných (důvěryhodných) tiskových agentur.

1.3.5.1 Ověřování agenturního zpravodajství

Média obvykle neověřují také zprávy a informace poskytované tiskovými agenturami, u nichž se předpokládá, že procesem verifikace prošly před svou distribucí

⁵³ Příkladem je Genderová tisková a informační agentura gitA, která má ve svém kodexu formulaci „Redakce gitA [...] dodržuje zásadně pravidla ověření informace ze dvou nezávislých zdrojů.“ Gita – genderová tisková a informační agentura [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: - <http://www.ta-gita.cz/kodex/>

⁵⁴ STEJSKAL, Jan: Čtyřicet kapitol zpravodajství, interní text ČTK – citováno podle TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In JIRÁK, Jan, ed. a WOLÁK, Radim, ed.: Mediální gramotnost (Nový rozměr vzdělávání), str. 137

⁵⁵ TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In JIRÁK, Jan, ed. a WOLÁK, Radim, ed.: Mediální gramotnost (Nový rozměr vzdělávání), str. 137

k abonentům. Tato praxe na agentury klade vyšší nároky na přesnost a pravdivost informací, neboť případná chyba je snadno a rychle reprodukována skrze média. „Agentura nese zodpovědnost za všechny informace, které distribuuje abonentům, proto každá chyba, lež či výmysl je i její blamáží. Poukazovat ex post na autorství původního zdroje neobstojí.“⁵⁶

Naplnění vysokých požadavků na přesnost (faktografickou, terminologickou, gramatickou a stylistickou⁵⁷) agenturního servisu zajišťuje takzvané pravidlo čtyř očí. Podle něj by měl zprávu před jejím vydáním vedle autora přečíst a zkontrolovat ještě další pracovník agentury, například editor.

Některá média však, pokud je to možné, ověřují i agenturní zpravodajství, například porovnáním se zpravodajstvím jiné agentury, jak uvádí ve své knize *Žurnalistika* Stephan Russ-Mohl: „Ve větších redakcích, které přijímají zprávy z několika agentur, běžně funguje kontrolní systém, který se označuje jako zkouška koherence. Je zjišťováno, zda nějaká zpráva souhlasí a dá se srovnat s jinou.“⁵⁸

1.3.5.2 Nástroje opravy chyb ve zpravodajské produkci

I přes systém dvojitě kontroly se tiskové agentury nevyhnou zveřejnění nepřesností a chyb rozličné závažnosti. Ať již chybí zdroj nebo novinář nedostatečně ověří informaci, je nepozorný nebo chybí pod časovým tlakem, je důležité, aby k nápravě došlo co nejrychleji. K nápravě má agentura dva nástroje: opravu a storno.

1.3.5.2.1 Storno

Storno (jemuž může předcházet ještě zadržení zprávy, jímž agentura žádá abonenty o nezveřejňování zprávy, o jejíž správnosti se objevily pochybnosti) se používá v případech, kdy došlo ke zveřejnění nepravdivé informace a chybu ve zprávě nelze pouze opravit. Pokyn storno v agenturní komunikaci existuje z důvodu, že agentura jednou vydanou zprávu, ať už se ukáže jako jakkoli nepravdivá, nemůže

⁵⁶ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: *Agenturní žurnalistika*, str. 79 (překlad vlastní)

⁵⁷ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: *Agenturní žurnalistika*, str. 60

⁵⁸ RUSS-MOHL, Stephan a BAKIČOVÁ, Hana: *Žurnalistika (Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou)*, str. 112

jednoduše smazat. Pokud tak přesto učiní, ačkoli mylnou zprávu již mohli převzít její abonenti (což může být otázkou pouhých minut či vteřin), je její počínání značně neseriózní.

Stornování zprávy je v agenturním servisu výjimečné, neboť se stornují pouze závažné chyby, a vyžaduje od agentury jednak vysvětlení důvodu storna, jednak oznámení, zda bude zrušená zpráva nahrazena novým zněním anebo je stornována bez náhrady.

Problematicke se blíže věnuje kapitola 2.5 *Storna v agenturním zpravodajství*, která je součástí aplikační části této práce.

1.3.5.2.2 Oprava

Oprava je oproti stornu v agenturním servisu mnohem častějším jevem, neboť odstraňuje drobnější nepřesnosti a chybné údaje. Vzhledem k množství zpráv, které agentury denně vyprodukuje⁵⁹, jsou opravy na denním pořádku a týkají se každé tiskové agentury. „Neexistuje zpravodajská instituce, která se nikdy nezmýlila a její zpravodajství by bylo bezchybné jak z faktografického, tak i z gramatického či stylistického hlediska.“⁶⁰

Objeví-li agentura informaci či nedostatek, které je potřeba opravit, vydá co nejdříve zprávu s opraveným textem označenou signálním slovem oprava. V úvodu zprávy agentura uvede, co konkrétně a na jakém místě zprávy opravuje. Někdy také vysvětluje, jakým způsobem k chybě došlo.

Opravy se samozřejmě netýkají pouze agenturního zpravodajství, ale i veškerých ostatních médií. V případě tištěných médií se obvykle jedná o opravné sloupky. Médium, které dokáže přiznat a opravit svou chybu, je publikem vnímáno jako důvěryhodnější.⁶¹

⁵⁹ Česká tisková kancelář denně vydá v češtině více než 600 zpráv. – Zpravodajství, Česká tisková kancelář [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/zpravodajstvi/>

⁶⁰ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 105 (překlad vlastní)

⁶¹ „Publikum oceňuje, že není voděno za nos, a přisuzuje médiím s opravnými sloupky větší důvěryhodnost.“ – RUSS-MOHL, Stephan a BAKIČOVÁ, Hana: Žurnalistika (Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou), str. 259

Převážně problematice oprav v agenturním i tištěném zpravodajství se věnuje aplikační část této bakalářské práce.

1.3.6 Důvěryhodnost zpravodajství v souvislosti se jmenováním zdroje

Pohledem recipienta můžeme zdroje rozdělit na dva typy – jmenované a nejmenované (anonymní). Nikoli všechny zdroje novinářských informací se dostanou do výsledného mediálního produktu spolu s poskytnutou informací. „A to buď z důvodu, že se brání zveřejnění (a zveřejnění v souvislosti s informacemi by ohrozilo jejich postavení), nebo kvůli tomu, že jejich zveřejnění by mělo pro redaktora zpráv negativní důsledky (například při využívání zdrojů public relations).“⁶²

Na anonymní zdroj by se měla média odvolávat pouze výjimečně, obecně totiž platí, že „k základním povinnostem zpravodajců patří doplnit každou klíčovou a novou informaci odkazem na zdroj. Znamená to, že konkrétní původce by měl být uveden nejen u všech odcitovaných a parafrázovaných výroků, ale i u každého stanoviska, sporného údaje, faktu, který je nový nebo se ocitl v nových souvislostech anebo o něm agentura informuje poprvé.“⁶³

1.3.6.1 Identifikace zdroje

Jmenovaný zdroj (kromě plného jména by měl být přesněji identifikován dalšími relevantními údaji, jimiž mohou být „profese, odbornost, pozice v zaměstnání, případně název úřadu nebo instituce, kterou zastupuje, v odůvodněných případech věk, dosažené hodnosti, ocenění a podobně“⁶⁴) vedle důvěryhodnosti poskytuje recipientům zprávy možnost posoudit, zda jeho vyjádření k dané problematice považují za kompetentní. Naopak „zveřejnění informace z anonymního (nejmenovaného) zdroje je [...] zrádné – vzbuzuje nedůvěru, podněcuje podezřívavost, zpochybňuje pravdivost a v konečném důsledku snižuje prestiž novináře i média.“⁶⁵

⁶² TRAMPOTA, Tomáš: Zpravodajství, str. 79

⁶³ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 64 (překlad vlastní)

⁶⁴ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 65-66 (překlad vlastní)

⁶⁵ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 79 (překlad vlastní)

Podle agentury AFP (Agence France-Presse) identifikace a jmenování zdroje:

- „1. indikuje klientovi stupeň spolehlivosti informace,
2. umožňuje mu ověřit si nebo doplnit informaci přímo ze zdroje,
3. explicitně podtrhuje zodpovědnost za zveřejněnou informaci,
4. dostatečně vysvětluje a ospravedlňuje, pokud se ukáže, že informace byla chybná nebo nepravdivá,
5. nutí (zejména jmenované zdroje) uvědomit si vlastní zodpovědnost za poskytnuté informace.“⁶⁶

Důležitost představení totožnosti zdroje zdůrazňuje i Jan Stejskal z České tiskové kanceláře: „Identifikace zdroje vypovídá o zprávě bezmála tolik jako sám její obsah.“⁶⁷

1.3.6.2 Anonymní zdroje

Nejmenovaný zdroj může sdělit pravdivé a důležité informace (právě kvůli choulostivosti informací si zdroj obvykle přeje setrvat v anonymitě), je u něj však větší riziko poskytnutí mylných nebo záměrně nepravdivých informací. Pokud se výsledný zpravodajský produkt opravdu ukáže jako chybný, na nejmenovaný zdroj se lze odvolávat značně obtížněji, než na konkrétního známého původce zprávy a „odpovědnost za publikovanou informaci [nese] pouze novinář či agentura.“⁶⁸ Proto některá média s anonymními zdroji raději vůbec nepracují.

Anonymní zdroje lze dále rozdělit do dvou kategorií, a sice na kvalifikovatelné a nekvalifikovatelné. Kvalifikovatelné zdroje umožňují alespoň specifikaci prostředí, z něhož pocházejí, kdežto nekvalifikovatelné zůstávají v plné anonymitě.⁶⁹

⁶⁶ AFP – Le manuel de l'agencier, AFP, Paris, 1997, str. 21- citováno podle HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 65 (překlad vlastní)

⁶⁷ STEJSKAL, Jan: Čtyřicet kapitol zpravodajství, interní text ČTK – citováno podle TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In JIRÁK, Jan, ed. a WOLÁK, Radim, ed.: Mediální gramotnost (Nový rozměr vzdělávání), str. 134

⁶⁸ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str.66 (překlad vlastní)

⁶⁹ HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str.66

1.3.7 Vliv internetu a moderních informačních technologií na práci se zdroji

Rozvoj informačních technologií zejména v posledních dvou desetiletích významně změnil způsob novinářské práce. „Na změnu metod a stylu novinářské práce měla vliv jak digitalizace vlastní přípravy, výroby a distribuce mediálních výstupů, tak digitalizace prostředí, v němž dnes žurnalisté provádějí sběr informací.“⁷⁰ Co se práce se zdroji týče, internet umožnil nejen kontaktovat zdroj a komunikovat s ním skrze techniku, ale také zpřístupnil mnohé digitalizované archivy a databáze. Novináři k nim mají jednak snazší přístup, neboť nemusejí nikam cestovat, další plus je v rychlosti vyhledávání. Nevýhodou ovšem je, že zdaleka ne všechny dokumenty – a to platí zejména o těch starších – jsou digitalizované a dostupné online. Může se tak snadno stát, že novináři spoléhajícímu pouze na internetové zdroje unikne podstatná informace.

Podobný problém může nastat i v případě, že novinář komunikuje s osobami, které mu jsou zdrojem informací, pouze pomocí komunikačních technologií, tedy internetu a telefonu. Takový žurnalista je „ochuzen o bezprostřední styk s realitou, o neverbální součást komunikace s osobami, jež ho informují, o možnost být inspirován autentickým prostředím událostí k dalšímu pátrání a odhalování nových faktů.“⁷¹

Internet přístup k informacím sice usnadňuje, zároveň však novináře – a vlastně jakéhokoli jiného uživatele – zahlcuje obrovským množstvím informací. „Dnes, v době informační exploze, přestalo být problémem získávání informací, do popředí vystoupila jejich důvěryhodnost a hodnota [...], selektivní nabídka a adresné doručování [...],“⁷² uvádí Svetlana Hlavčáková v úvodu publikace *Agentúrna žurnalistika*. Jak podotýká Milan Šmíd v závěru své práce *Novinářské zdroje a internet*, žurnalistova situace se „komplikuje tím, že stejnou možnost přístupu k informacím má nejen on, ale i množina čtenářů, posluchačů, diváků, ke které se obrací.“⁷³ Proto se poslání novináře změnilo a z šířitele informací se žurnalista stává „informačním analytikem svého druhu, který by

⁷⁰ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 15

⁷¹ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 22

⁷² HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: *Agentúrna žurnalistika*, str. 4 (překlad vlastní)

⁷³ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 119

měl mít dostatečné znalosti, ale také i dost času na to, aby dostupné informace mohl a uměl zpracovávat, a vytvářel tak přidanou hodnotu, kterou od něj konzumenti médií očekávají.⁷⁴

1.3.7.1 Otevřené zdroje na internetu

V kapitole 1.3.2 Kategorizace zdrojů jsem mimo jiné zmínila otevřené zdroje, mezi něž patří i prameny informací na internetu. Volně dostupné internetové zdroje sice novinářům usnadňují práci, zároveň však mohou být zrádné. „Možnosti manipulace digitalizovaných sdělení v anonymním komunikačním prostředí jsou téměř neomezené.“⁷⁵ Proto by měl novinář vždy kriticky zhodnotit spolehlivost daného zdroje a mít na paměti, že osoba, která obsah zveřejnila, tak učinila s určitým cílem.

1.3.7.1.1 Důvěryhodnost otevřených zdrojů na internetu a její ověřování

Mezi nejdůvěryhodnější veřejně dostupné zdroje na internetu patří webové stránky veřejné správy, u kterých „můžeme předpokládat vysokou míru spolehlivosti nabízeného obsahu, a to z jednoduchého důvodu: jsou placeny z veřejných prostředků. Buď mají udržování veřejně přístupných databází v popisu práce, nebo se u nich předpokládá, že o své činnosti budou veřejnost pravidelně informovat, čímž se dostávají pod veřejnou kontrolu.“⁷⁶ Dalšími zdroji s vysokou mírou spolehlivosti jsou pak informační zdroje pocházející od neziskového sektoru (nevládních organizací) a od soukromých subjektů, „u nichž lze počítat s jistým potenciálem důvěryhodnosti.“⁷⁷ U posledně jmenovaných informačních zdrojů si ale novinář musí uvědomit, že „nabídka informací sleduje nějaké partikulární či obchodní zájmy, které se nemusí slučovat s objektivitou, nestranností, případně úplností a komplexností nabízených zpráv.“⁷⁸

⁷⁴ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 120

⁷⁵ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 42

⁷⁶ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 45

⁷⁷ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 42

⁷⁸ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Novinář a jeho zdroje v digitální éře, str. 99

Mírou důvěryhodnosti internetových zdrojů se v České republice zabývá Petr Boldiš z Ústavu informačních studií a knihovnictví Filosofické fakulty Univerzity Karlovy, který ve své práci *Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu*⁷⁹ dělí informace dostupné na internetu do tří skupin: na matoucí a záměrně falešné, neautorizované a autorizované. Autorizované zdroje uvádějí pramen informace a autorství a podle Boldiše se často vyskytují na webových stránkách státní správy a univerzit.

Ve své práci dále Boldiš nabízí seznam kritérií, podle nichž lze ověřovat důvěryhodnost webových stránek. Novinář by při čerpání z internetu měl kriticky posoudit tematiku stránek, jejich umístění včetně doménového jména a majitele domény, aktuálnost, objektivitu (nejen z hlediska názorové plurality, ale také z pohledu objektivitu jazykové), autorství a důvod jejich existence. Ve stručnosti lze říci, že při popsaném prověřování si lze pomoci šesti základními zpravodajskými otázkami („Kdo?, Co?, Kdy?, Kde?, Jak? a Proč?“⁸⁰): kdo (je autorem)?, co (je obsahem stránek)?, kdy (byla stránka zveřejněna či aktualizována)?, kde (na internetu je umístěna)?, jak (je stránka objektivní)? a proč (stránka vznikla)? Šestici otázek lze doplnit ještě posouzením stránek z dalších dvou hledisek: důvěryhodnosti grafického vzhledu stránek a jejich vztahů k dalším stránkám. Pro důkladnější ověření pravdivosti internetových zdrojů ale Boldiš doporučuje ověření informace ze dvou autorizovaných zdrojů (kterými zde míní takové zdroje, které „jsou považovány za věrohodné a je možné dohledat jejich zdroje“⁸¹) a získání dalších poznatků „o autorovi a jeho vztahu k publikovaným informacím“⁸².

⁷⁹BOLDIŠ, Petr: Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu, Inforum [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW:

http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf

⁸⁰HLAVČÁKOVÁ, Svetlana: Agentúrna žurnalistika, str. 60 (překlad vlastní)

⁸¹BOLDIŠ, Petr: Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu, Inforum [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW:

http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf

⁸²BOLDIŠ, Petr: Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu, Inforum [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW:

http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf

Jak uvádí Milan Šmíd v publikaci *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, vodítkem při hodnocení věrohodnosti webových stránek mohou být také online dostupné žebříčky návštěvnosti.⁸³

1.3.7.1.2 Média na internetu jako zdroj

Zvláštní skupinu mezi informačními zdroji poskytovanými soukromými subjekty tvoří média na internetu. „Zkušenosti z praxe i některé ad hoc sociologické průzkumy prokázaly, že informačním zdrojem, který novináři na internetu vyhledávají nejvíce, jsou zdroje z ostatních médií online, tj. z informačních portálů a z webových odnoží tradičních médií tisku, rozhlasu a televize.“⁸⁴ Tím se však zvyšuje riziko převzetí chybné informace a také „opisování“ agendy. V případě, že domácí média takto přebírají agendu od médií zahraničních, která považují za zpravodajskou autoritu (například BBC), hrozí, že přeberou témata pro svou zemi zcela irelevantní, kterými své recipienty pouze informačně zahltní.⁸⁵

1.3.7.2 Tiskové agentury jako zdroj v době internetu

Rozvoj internetu zpřístupnil novinářům obrovské množství online dostupných informací a zmenšil tak význam tiskových agentur jako informačního zdroje, tiskové agentury však přesto drží mezi novinářskými zdroji významnou pozici. „V roce 2002 ji potvrdil [...] průzkum, jehož respondenty byli absolventi bratislavské žurnalistiky. Odpovědi na otázku, jaký význam přisuzují novináři jednotlivým informačním zdrojům, zařadily agentury na třetí příčku za internet a osobní kontakty. Třetina (32 %) slovenských novinářů tehdy uvedla, že považuje tiskové agentury dokonce za svůj nejdůležitější informační zdroj.“⁸⁶

⁸³ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 99

⁸⁴ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 102

⁸⁵ Autorem myšlenky tzv. „BBCizace“ médií je PhDr. Milan Vodička. Tuto myšlenku přednesl v rámci předmětu *Odvětvové zpravodajství* na Katedře žurnalistiky Fakulty sociálních věd v letním semestru akademického roku 2011/2012.

⁸⁶ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 125

Samozřejmě lze spekulovat, co se za deset let uplynulých od tohoto průzkumu změnilo. Na internetu lze nalézt stále více dokumentů⁸⁷, stává se tedy zdrojem ještě bohatším. Na druhou stranu i tiskové agentury učinily pokrok, konkrétně Česká tisková kancelář začala vedle tradičního textového, obrazového (fotografického) a infografického servisu svým odběratelům nabízet také zvukový servis (2001), audiovizuální servis (2006) a infografický servis obohatila o dvojrozměrnou a trojrozměrnou animovanou grafiku (2006).⁸⁸

⁸⁷ V již zmíněné práci Petra Boldiše *Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu* pocházející z roku 2003 je citován průzkum, podle něhož „roste toto prostředí [internetu] každý den přibližně o sedm a půl milionu dokumentů každý den.“ – BOLDIŠ, Petr: *Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu*, Inforum [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf

Vzhledem k nárůstu počtu uživatelů internetu od roku 2003 se lze domnívat, že v současnosti přibývají dokumenty na internetu ještě větší rychlostí.

⁸⁸ ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila: *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*, str. 177-182

2 Aplikační část: Opravy v servisu ČTK

Tato kapitola zabývající se praktickým užíváním oprav a storen v agenturním zpravodajství na příkladu České tiskové kanceláře je jádrem celé práce. Předmětem zájmu této části práce jsou především zprávy označené klíčovým slovem OPRAVA, které rozebírá z několika hledisek. Jednu z podkapitol dále věnuje agenturnímu pokynu STORNO a jeho užívání v souvislosti s Českou tiskovou kanceláří.

Předmětem analýzy jsou následující servisy vydávané Českou tiskovou kanceláří: všeobecný (rozdělený dále na všeobecný domácí a všeobecný zahraniční servis), ekonomický a sportovní, a to v časovém rozmezí od 1. ledna 2011 do 31. března 2011 (včetně počátečního a koncového data).

2.1 Kategorizace typů oprav podle opravované chyby

Tato kapitola se zabývá opravami vydanými ve čtyřech vybraných servisech České tiskové kanceláře v prvním čtvrtletí kalendářního roku 2011 z obsahového hlediska. Opravy dle jejich typu rozděluje celkem do osmi kategorií.

Následující část práce si klade tři cíle. Prvním z nich je srovnat počet oprav jednoho typu v rámci jednoho servisu v jednotlivých měsících. Druhým pak srovnat počet oprav jednoho typu v jednotlivých servisech. (Výsledky ukazují grafy číslo 2.1 až 2.8)

Třetím, pro praxi nejpřínosnějším záměrem této kapitoly je pak porovnání počtu různých typů oprav v rámci jednotlivých servisů. Toto srovnání ukazují grafy číslo 2.9 až 2.12, z nichž lze vyčíst, jaký typ oprav je v daném servisu nejčastější. Vzhledem k tomu, že vycházíme z předpokladu, že agentura ve vydaných zprávách nalezne a opraví většinu nedostatků, lze říci, že výše uvedené grafy (číslo 2.9 až 2.12;) ukazují, jakých chyb se novináři v určitém typu zpravodajství dopouštějí nejčastěji. Pomineme-li pak specifickou kategorii oprav produktů nezpravodajské povahy, jejímž obsahem zpravidla není oprava chyb, ale různá upřesnění a změny (více viz kapitola 2.1.9 Opravy – upozornění na změny v nezpravodajských sděleních), můžeme snad výsledky naší analýzy vztáhnout nejen na agenturní zpravodajství, ale i na zpravodajství v ostatních médiích. Obecně lze totiž říci, že při každém druhu zpravodajské činnosti jsou novináři vystaveni podobným typům informací, které jsou z hlediska chybování rizikovější.

(Například novináři zabývající se ekonomickou žurnalistikou jsou – vzhledem k druhu informací, s nimiž pracují – vystaveni vyššímu riziku numerické či početní chyby.)

2.1.1 Postup práce

Veškeré opravy vydané Českou tiskovou kanceláří byly vyhledány v Infobance ČTK pomocí formuláře, do něž jsem vždy zadala klíčové slovo OPRAVA, definovala požadované časové rozmezí a servis. Pomocí uživatelských nástrojů Infobanky pak byly takto vytříděné zprávy staženy v podobě prostého textu.

Následně jsem postupně analyzovala segment textu každé ze zpráv, a sice část nacházející se mezi titulkem a tělem zprávy. Na tomto místě agentura uvádí, co je předmětem opravy; v některých případech také informuje, jak k chybě došlo a kdo ji způsobil.

Vytvořila jsem osm obecných kategorií oprav podle typu chyby, kterou opravují. Každou analyzovanou opravu jsem následně do jedné z kategorií zařadila. Získaná data o jednotlivých kategoriích oprav prezentuji v grafické podobě dále v této kapitole.

Vzhledem k tomu, že agentura může ve zprávě označené klíčovým slovem OPRAVA opravovat více než jednu chybu, počet oprav v této kapitole se neshoduje s počtem oprav v kapitole 2.2 *Absolutní a relativní četnost oprav v jednotlivých servisech ČTK*, přestože analyzuje shodný vzorek zpráv, ale je vyšší.

Jednou z charakteristických vlastností agenturního zpravodajství je jeho průběžnost (viz kapitola 1.2.1.2 Průběžnost agenturního zpravodajství), která je důvodem toho, že se v některých případech jednou vydaná chyba opakuje i v dalších zprávách týkajících se stejného tématu. Oprava takovéto opakované chyby může způsobit výkyv v provedených statistikách, které mohou v některém z měsíců vykazovat nezvykle vysoký počet oprav jednoho typu.

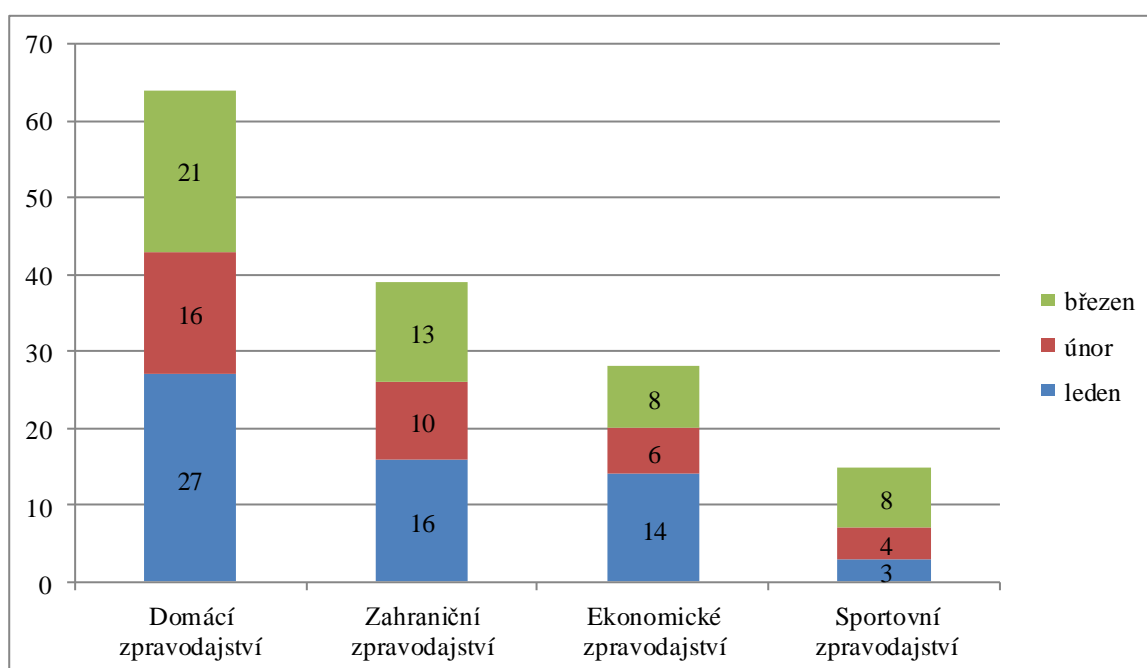
2.1.2 Chyby ve jménech, názvech a titulech

Do této kategorie spadají opravy chyb v osobních jménech (například záměna křestního jména, nepřesně napsané příjmení, chybný přepis cizího osobního jména, překlep), v názvech (například organizací, společností, ocenění a také opravy chyb

v názvech zemí, měst a zeměpisných oblastí⁸⁹) a v titulech (akademických titulech, hodnostech a funkcích).

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava křestního jména z nesprávného „Jaroslav Kořan“ na „Pavel Kořan“, oprava jména „Juraj Galina“ na správné „Jurij Galin“ a oprava názvu firmy „Anschutz Enterteinment Group“ na správné „Anschutz Entertainment Group“.

Následující graf č. 2.1 ukazuje počet opravených chyb ve jménech, názvech a titulech v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

Graf č. 2.1 – Počet oprav ve jménech, názvech a titulech v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

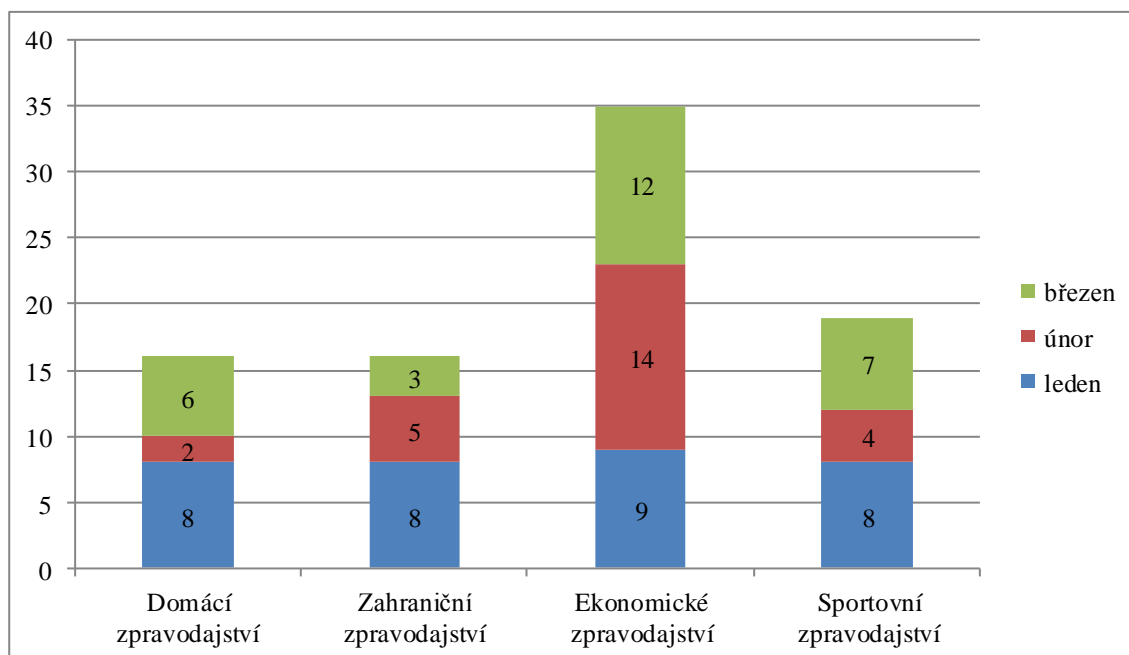
⁸⁹ V případě názvů zemí, měst a zeměpisných oblastí se tato kategorie oprav zaměřuje pouze na chybné pořadí písmen ve slově, překlepy, špatný přepis cizích názvů a gramatické chyby, nikoli na záměnu různých názvů zemí, měst a zeměpisných oblastí. Tou se zabývá podkapitola 2.1.6 Chybné geografické údaje.

2.1.3 Chyby v číslech a výsledcích

Tato kategorie registruje opravy chybných čísel a výsledků; zahrnuje jak numerický, tak slovní zápis číslovek. Nezabývá se chybně uvedenými kalendářními daty, která jsou předmětem zájmu podkapitoly 2.1.5 Časové nepřesnosti. Názvy řádů dekadické soustavy vypsané slovy považujeme v rámci naší analýzy za jednotky a zahrnujeme je do podkapitoly 2.1.4 Chyby v jednotkách.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava výsledku sportovního utkání z chybného „Plzeň - Opava 68:72“ na správný „Plzeň - Opava 72:68“ a oprava chybné částky „24,43 Kč/USD“ na správnou částku „17,19 Kč/USD“.

Následující graf č. 2.2 ukazuje počet opravených chyb v číslech a výsledcích v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

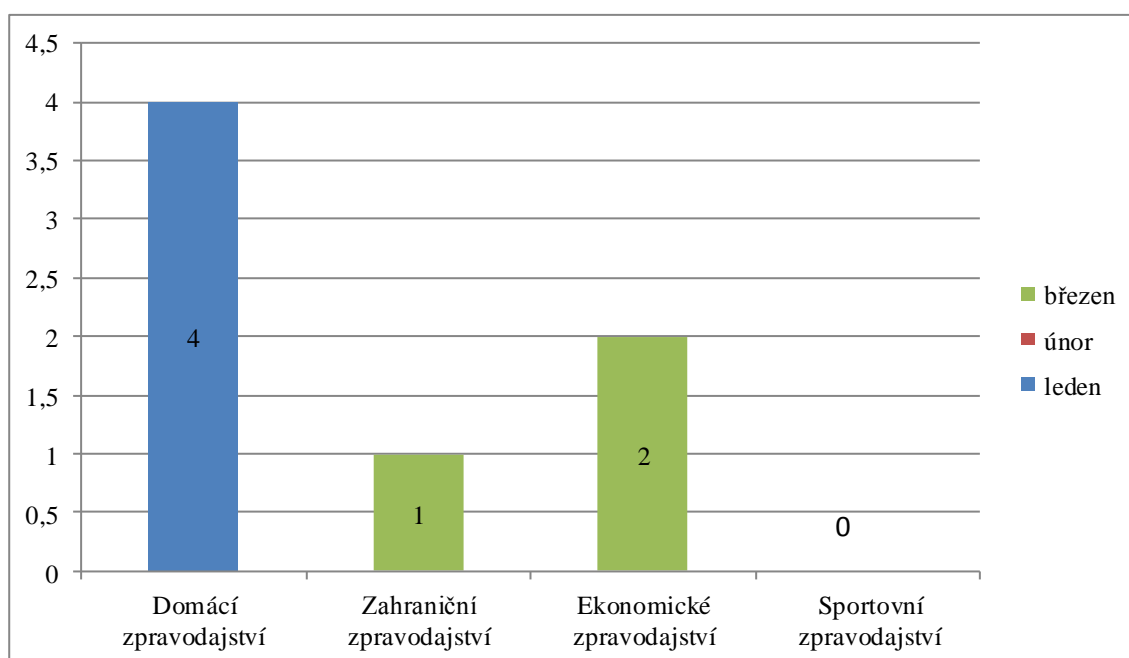
Graf č. 2.2 – Počet oprav v číselných údajích a ve výsledcích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

2.1.4 Chyby v jednotkách

Do této kategorie spadají opravy chybně uvedených fyzikálních jednotek (nejčastěji se jedná o jednotky času a výkonu), měn a řádů desítkové soustavy, jsou-li tyto vypsány slovem (například záměna milionů a miliard).

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava ceny elektřiny z nesprávného údaje „64,25 eur (1570 korun) za kilowatthodinu“ na správný „64,25 eur (1570 korun) za megawatthodinu“, oprava nesprávného časového údaje „43 minut po půlnoci“ na správný „43 sekund po půlnoci“ a oprava finanční částky „dva miliony“ na správnou „dvě miliardy“.

Následující graf č. 2.3 ukazuje počet opravených chyb v jednotkách v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

Graf č. 2.3 – Počet oprav v jednotkách v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

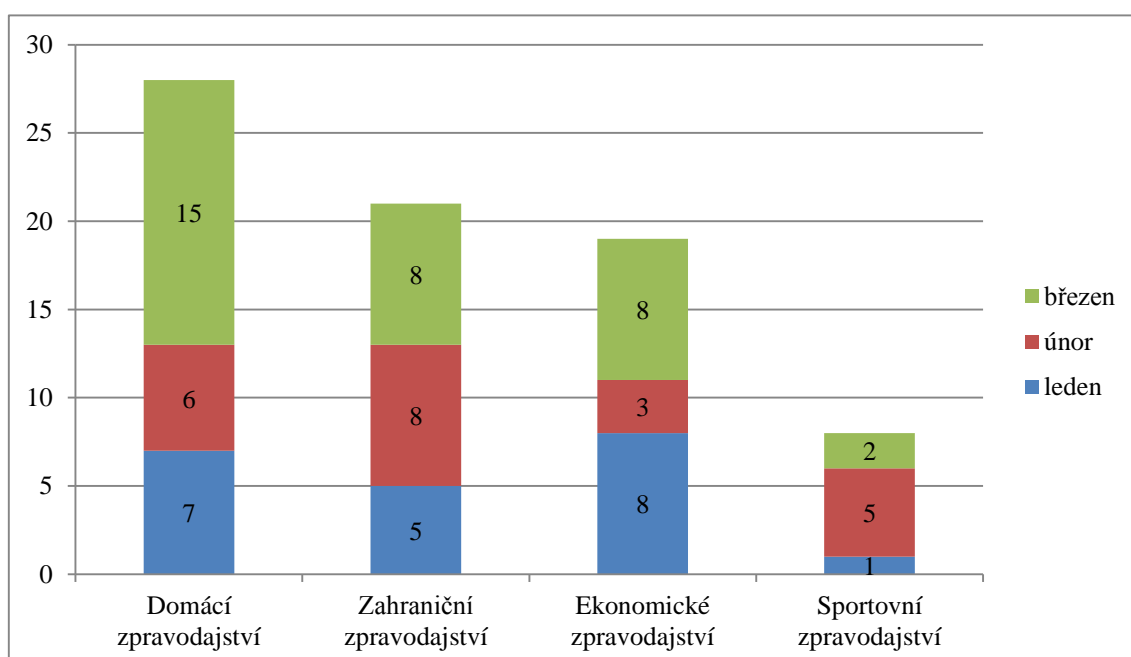
2.1.5 Časové nepřesnosti

Do kategorie časových nepřesností řadím opravy chybně uvedených kalendářních dat (dnů, měsíců a letopočtů) i obecnějších časových označení (například

chybně uvedený den v týdnu, roční období, záměna pojmů letošní, loňský, předloňský atp.). Do této skupiny řadím též nesprávně určené časové intervaly.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava chybného údaje „na konci března“ na správný „na konci prosince“, oprava doby trvání události z nesprávné „17. května – 19. června“ na správnou „17. – 19. června“ a oprava údaje „před dvěma lety“ na správný „před třemi lety“.

Následující graf č. 2.4 ukazuje počet opravených časových nepřesností v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

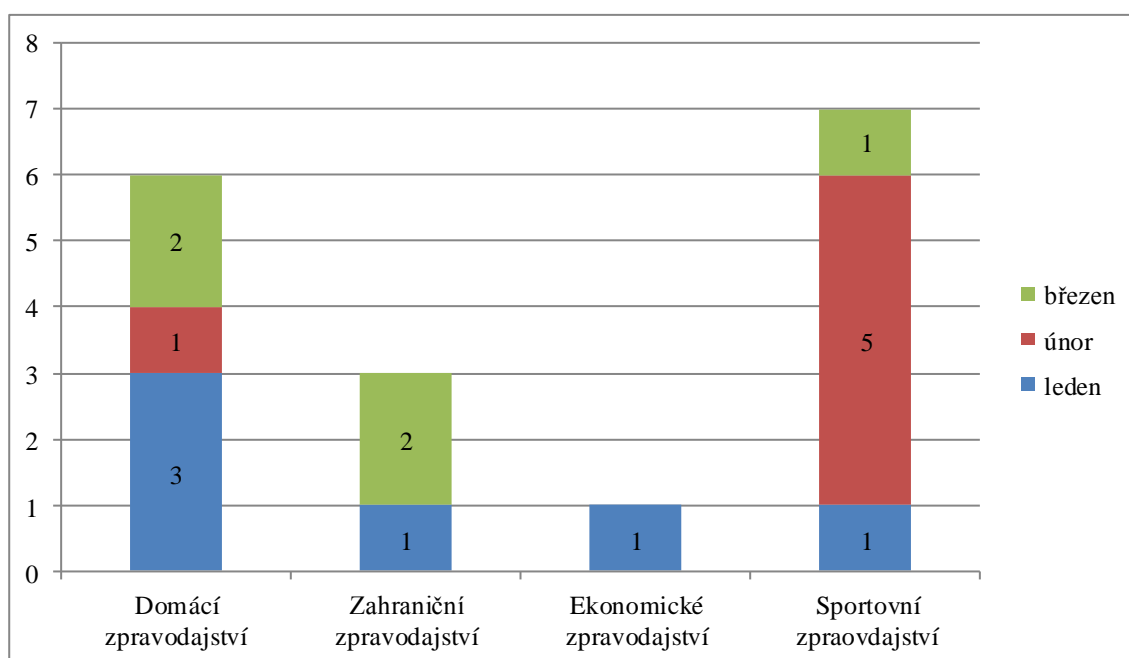
Graf č. 2.4 – Počet oprav v časových údajích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

2.1.6 Chybné geografické údaje

Do kategorie oprav geografických údajů spadají chyby vzniklé záměnou názvů nebo chybným určením zeměpisné polohy zemí, měst a oblastí. Do této skupiny nespádají překlepy, gramatické chyby a nesprávné přepisy cizích zeměpisných názvů, kterými se zabývá část 2.1.2 Chyby ve jménech, názvech a titulech.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava chybného místa události „Třinec“ na správné „Frýdek-Místek“, oprava nesprávného „Praha-západ“ na správné „Praha-východ“ a oprava nesprávně uvedené dvojice zemí „Španělsko a Portugalsko“ na správnou „Španělsko a Itálie“.

Následující graf č. 2.5 ukazuje počet opravených geografických údajů v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

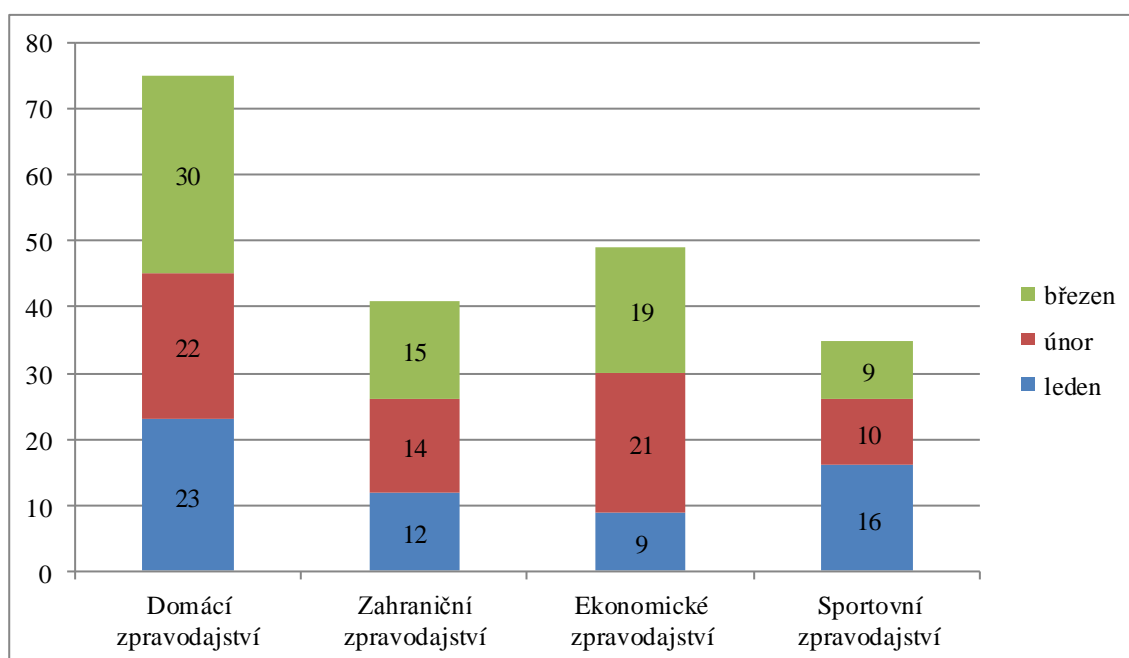
Graf č. 2.5 – Počet oprav v geografických údajích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

2.1.7 Ostatní faktické nepřesnosti

Tato kategorie obsahuje opravy všech nepřesností věcného charakteru, které nelze zařadit do žádné z ostatních kategorií.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava chybného označení „čtvrtfinále“ tenisového turnaje na správné „4. kolo“, oprava nesprávné informace „titul slaví Belgičanky“ na správnou „titul slaví Bělorusky“ a oprava chybného označení „bývalý předseda představenstva Miroslav Petrář“ na správné „předseda představenstva Miroslav Petrář.“

Následující graf č. 2.6 ukazuje počet opravených chyb v ostatních (do jiných kategorií nezařazených) faktických údajích v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

Graf č. 2.6 – Počet oprav ostatních faktických nepřesností v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

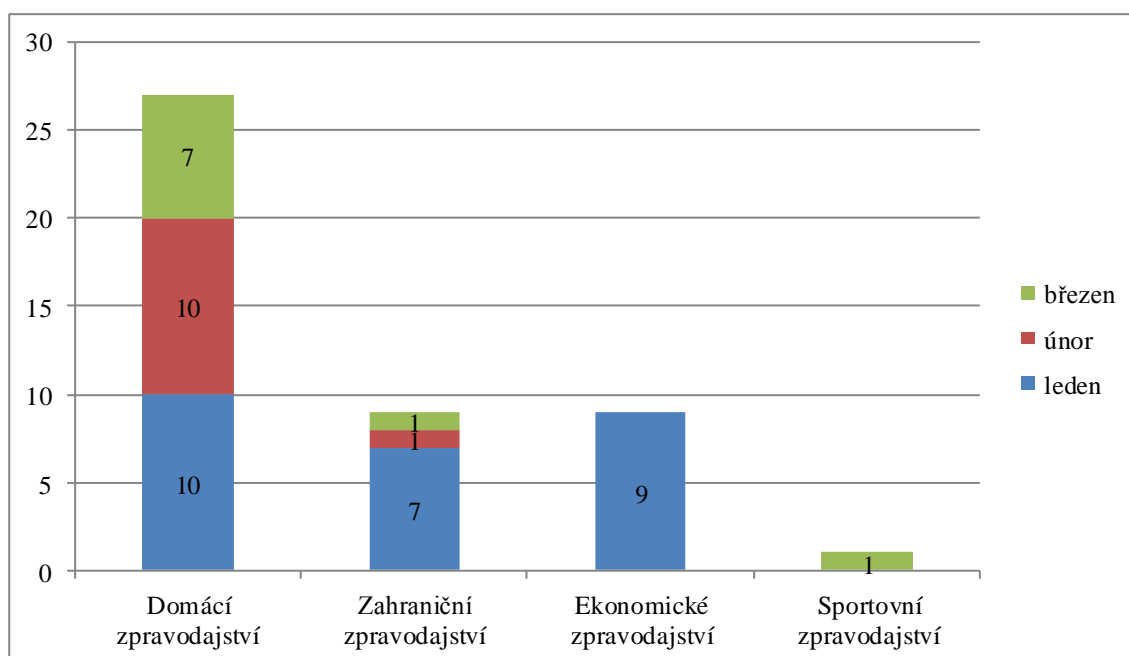
2.1.8 Jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace

Do této kategorie řadíme různé jazykové nedostatky, a to jak gramatické, tak stylistické, a nejednoznačné či nepřesné formulace. Spadají sem také opravy

nesprávných překladů cizích slov, doplnění chybějících slov měnících význam celé věty, nahrazení slovního spojení přesnějším a vypuštění opakující se věty nebo přebytečného textu.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: oprava nepřesného titulku „Chomutov dostal od antimonopolního úřadu 150.000 korun“ na správný „Chomutov dostal od antimonopolního úřadu pokutu 150.000 korun“ a oprava chyby vzniklé překladem ze slovenštiny, a sice nahrazení slova „ostatky“ slovem „zbytky.“

Následující graf č. 2.7 ukazuje počet opravených jazykových nedostatků a nejednoznačných formulací v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

Graf č. 2.7 – Počet oprav jazykových nedostatků a nejednoznačných formulací v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

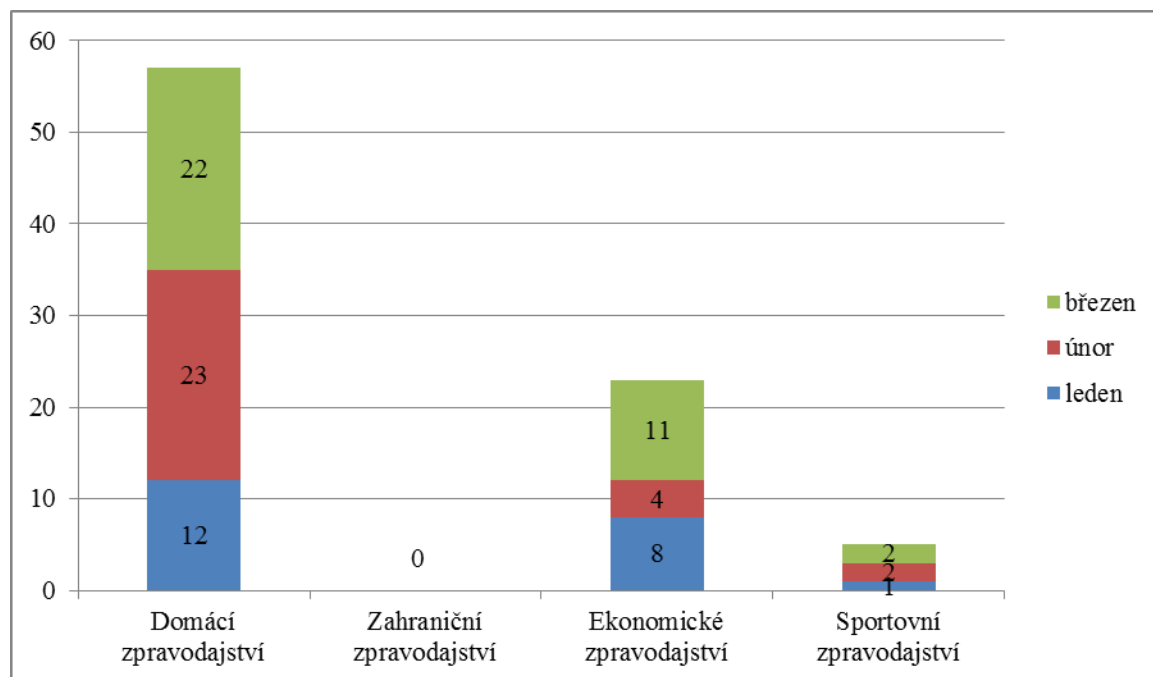
2.1.9 Opravy – upozornění na změny v nezpravodajských sděleních

Do této kategorie sice spadají produkty označené klíčovým slovem OPRAVA, nicméně nejedná se o stejný typ oprav jako v předchozích sedmi kategoriích. Opravy zařazené do této skupiny totiž neopravují informaci, v níž by zdroj nebo novinář udělal chybu, ale reagují na uskutečněnou změnu. Všechny opravy se týkají sdělení s prioritou 5 (nezpravodajských agenturních sdělení), konkrétně avíz a deníků, které

abonenty servisu informují o očekávaných událostech a tiskových konferencích. Pokud pořadatel změní místo, datum nebo čas akce či tiskové konference, doplní fototermin nebo avízo, případně událost zruší, agentura o tom informuje sdělením označeným jako oprava. U tohoto druhu oprav je pravidlem uvádění zdroje, kterým jsou nejčastěji tiskoví mluvčí pořadatele. Tato kategorie obsahuje celkem 85 oprav.

Příklady z analyzovaného vzorku oprav: posun začátku tiskové konference Českého statistického úřadu z 9:00 na 10:00, doplnění tiskové konference vlády do přehledu očekávaných událostí dne a zrušení prohlídky tunelu Blanka z důvodu onemocnění ministra dopravy Víta Bárty.

Následující graf č. 2.8 ukazuje počet oprav v produktech nezpravodajské povahy v jednotlivých měsících v každém ze sledovaných servisů:

Graf č. 2.8 – Počet oprav v produktech nezpravodajské povahy v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období

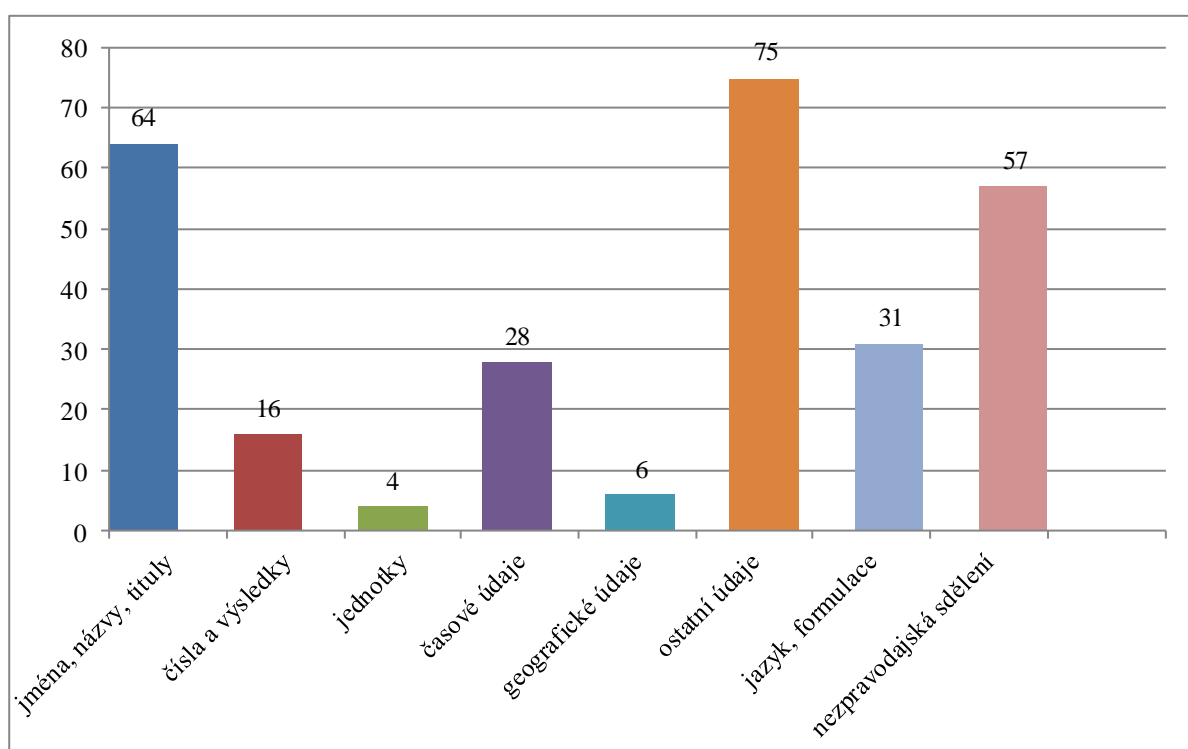
2.1.10 Četnost jednotlivých typů oprav v servisu domáčího zpravodajství

V domácím servisu připadá nejvyšší počet oprav (75; což činí 28,626 % všech oprav v tomto servisu) na kategorii ostatních faktických nepřesností. Z konkrétnější definovaných kategorií oprav je nejpočetnější skupina obsahující opravy jmen, názvů

a titulů (64 oprav; tedy 24,427 % všech oprav). Oproti ostatním servisům je v domácím zpravodajství vysoký počet oprav v kategorii produktů nezpravodajské povahy (57; tedy 21,756 % všech oprav), což je dáno tím, že do tohoto servisu spadá největší počet událostí oznamovaných deníky a tiskových konferencí oznamovaných avízy.

Naopak výrazně nejméně oprav bylo v domácím zpravodajství potřeba u jednotek a geografických údajů.

Následující graf č. 2.9 ukazuje počet jednotlivých typů oprav v domácím všeobecném servisu za celé první čtvrtletí roku 2011:

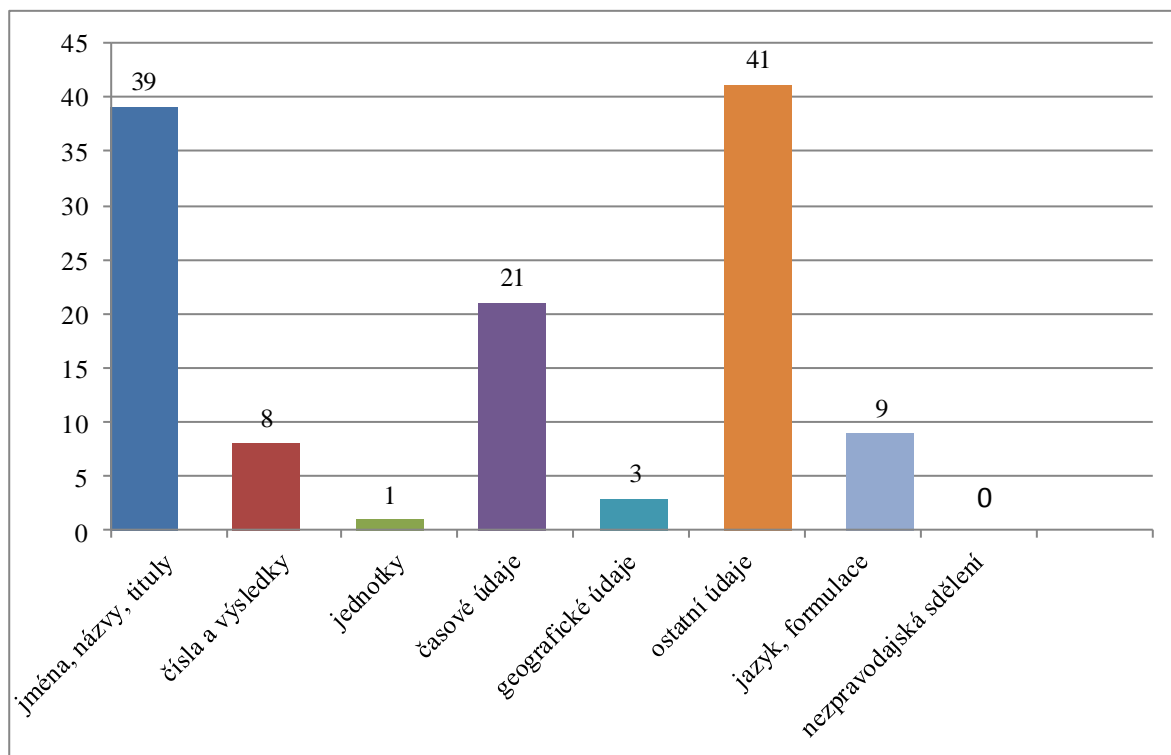
Graf č. 2.9 – Počet jednotlivých typů oprav ve všeobecném domácím servisu za celé sledované období

2.1.11 Četnost jednotlivých typů oprav v servisu zahraničního zpravodajství

Stejně jako u domácího, i u zahraničního všeobecného zpravodajství spadá nejvíce oprav do kategorie ostatních údajů (41 oprav; tedy 35,965 % všech oprav v tomto servisu). Shodná je i druhá nejpočetnější skupina, tedy opravy jmen, názvů a titulů (39 oprav; tedy 34,211 % všech oprav).

Žádné opravy se nenacházejí v kategorii produktů nezpravodajské povahy, což je vzhledem k tomu, že se jedná o zpravodajství ze zahraničí, logické. Podobně jako v domácím servisu se nejméně oprav týká jednotek (4; 3,509 % všech oprav) a geografických údajů (6; 5,263 % všech oprav).

Následující graf č. 2.10 ukazuje počet jednotlivých typů oprav v zahraničním všeobecném servisu za celé první čtvrtletí roku 2011:

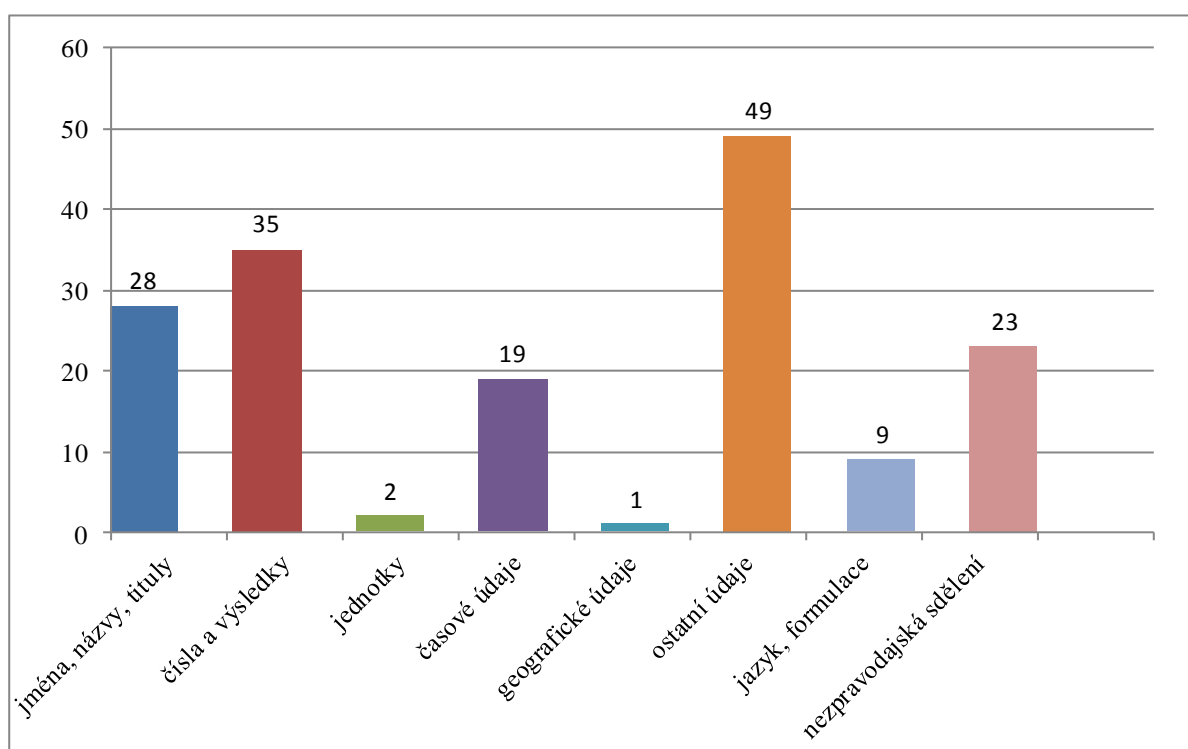
Graf č. 2.10 – Počet jednotlivých typů oprav ve všeobecném zahraničním servisu za celé sledované období

2.1.12 Četnost jednotlivých typů oprav v servisu ekonomického zpravodajství

V ekonomickém servisu, stejně jako v servisu domácím a zahraničním, spadá nejvyšší počet oprav (49; což činí 60,247 % všech oprav v tomto servisu) do kategorie ostatních faktických nepřesností. Druhý nejvyšší počet oprav (35; 21,605 % všech oprav) se týká čísel a výsledků, což lze předpokládat vzhledem k tématům, jimž se ekonomický servis věnuje.

Nejméně oprav v ekonomickém servisu se vztahuje k jednotkám (2; 1,235 % všech oprav) a ke geografickým údajům (1; 0,617 % všech oprav).

Následující graf č. 2.11 ukazuje počet jednotlivých typů oprav v ekonomickém servisu za celé první čtvrtletí roku 2011:

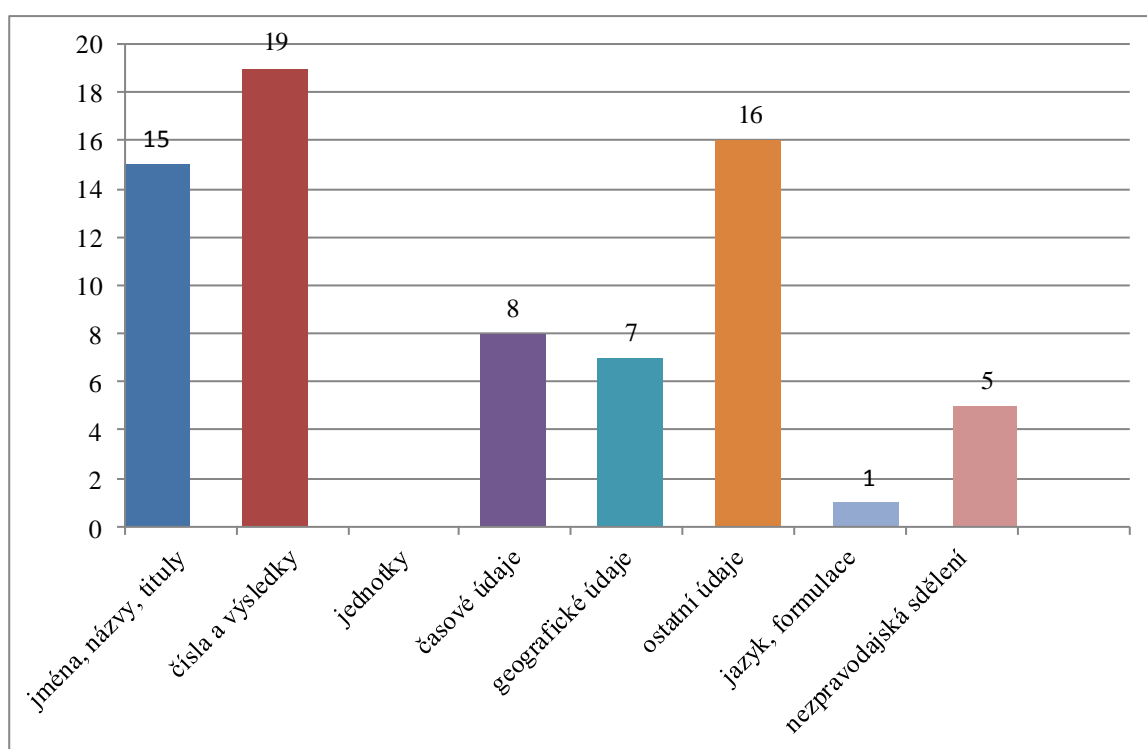

Graf č. 2.11 – Počet jednotlivých typů oprav v ekonomickém servisu za celé sledované období

2.1.13 Četnost jednotlivých typů oprav v servisu sportovního zpravodajství

Podle předpokladů se ve sportovním zpravodajství nejvíce oprav (19; tedy 21,111 % všech oprav vydaných v tomto servisu) objevilo v kategorii čísel a výsledků, s nimiž sportovní zpravodajství velmi často pracuje. Žádné opravy pak nezaznamenaly kategorie oprav jazykových a formulačních nepřesností a jednotek.

Následující graf č. 2.12 ukazuje počet jednotlivých typů oprav ve sportovním servisu za celé první čtvrtletí roku 2011:

Graf č. 2.12 – Počet jednotlivých typů oprav ve sportovním servisu za celé sledované období

2.2 Absolutní a relativní četnost oprav v jednotlivých servisech ČTK

Tato kapitola se zabývá opravami ve zpravodajství České tiskové kanceláře z hlediska jejich četnosti, a to jak absolutní, tak relativní, tedy ve vztahu k celkovému množství vydaných zpráv v daném období. Analyzuje tyto servisy vydávané v českém

jazyce: všeobecné zpravodajství (které dále rozděluje na domácí a zahraniční zpravodajství), sportovní zpravodajství a ekonomické zpravodajství.

Cílem této části práce je určit, ve kterém z vybraných servisů České tiskové kanceláře se ve zvoleném období chybovalo nejvíce.

2.2.1 Postup práce

Všechny údaje o počtu zpráv a oprav vydaných Českou tiskovou kanceláří pocházejí z Infobanky ČTK. V ní byly vyhledány pomocí formuláře pro vyhledávání, v němž jsem definovala požadované časové rozmezí, servis a v případě hledání oprav do řádku klíčových slov zadala výraz OPRAVA.

V rámci práce využívám získaná data a navíc z jejich vzájemných vztahů vyvozují další údaje.

Jakým dílem se podílí každý jednotlivý servis na celkovém počtu oprav není směrodatné pro určení oblasti, ve které se nejvíce chybuje, protože v jednotlivých servisech vychází rozdílný počet zpráv. Relativní množství oprav zohledňuje celkový počet zpráv vydaných v určitém servisu. Tuto hodnotu vypočítáme pomocí matematické trojčlenky, v níž třemi známými údaji jsou celkový počet zpráv v daném servisu, o němž víme, že tvoří 100 %, a počet oprav v daném servisu.⁹⁰

$$\text{Relativní množství oprav pro servis} = \frac{\text{počet oprav pro servis}}{\text{počet zpráv pro servis}} * 100 \%$$

Výsledek výpočtu ukazuje, jak velkou část všech zpráv určitého servisu v daném období tvoří opravy. Tyto údaje vyjádřené v procentech pak mohou porovnávat a určit,

⁹⁰ Příklad: Je-li celkový počet zpráv 200 a počet oprav 30, trojčlenka bude vypadat následovně:

$$x = \frac{30}{200} * 100 \%$$

$$x = 15 \%$$

Pokud 200 zpráv obsahuje 30 oprav, tvoří opravy 15% část celkového počtu zpráv.

ve kterém servisu tvoří opravy největší a ve kterém nejmenší podíl na celkovém počtu zpráv.

Všechny získané číselné údaje jsou zaokrouhleny na tři desetinná místa (tedy na tisíciný procenta) podle pravidel zaokrouhlování desetinných čísel.⁹¹

Pro větší přehlednost jsou všechna data uspořádána v tabulkách. Vybraná data jsou zobrazena také v grafické podobě.

Pracovala jsem s údaji pocházejícími z období časově vymezeného od 1. ledna 2011 do 31. března 2011, a to včetně počátečního a koncového data.

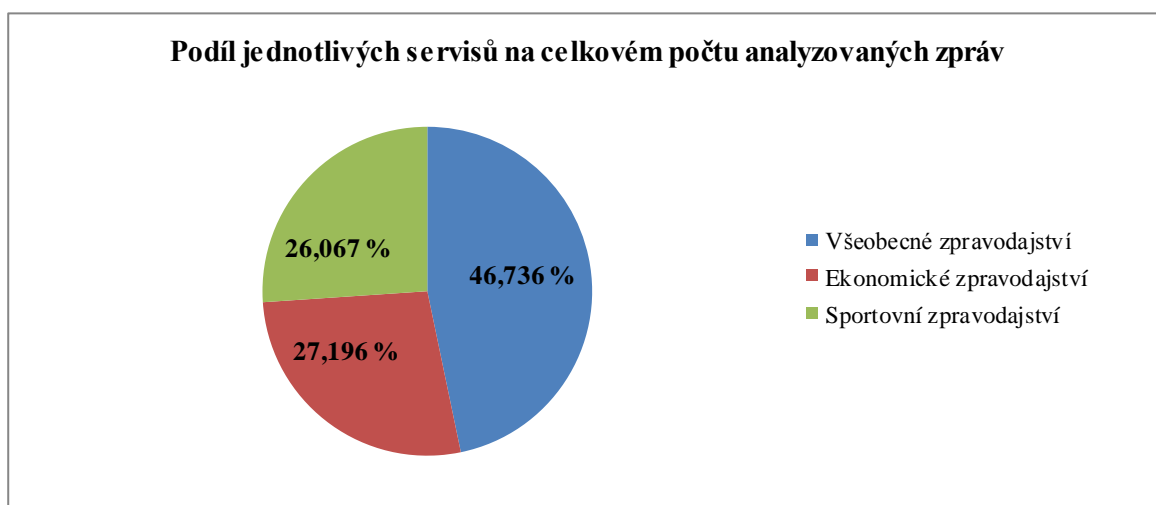
Ve vytyčeném časovém rozmezí jsem ve všech sledovaných servisech (všeobecného, ekonomického a sportovního zpravodajství) získala následující data:

Celkový počet vydaných zpráv	55 997
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	628
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,121 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	6,978

Tabulka č. 2.1 – Údaje veškeré vybrané produkce v celém sledovaném období

⁹¹ Zaokrouhlování desetinných čísel – Digitální učební materiály RVP, Metodický portál [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://dum.rvp.cz/materialy/zaokrouhlovani-desetinnych-cisel-2.html>

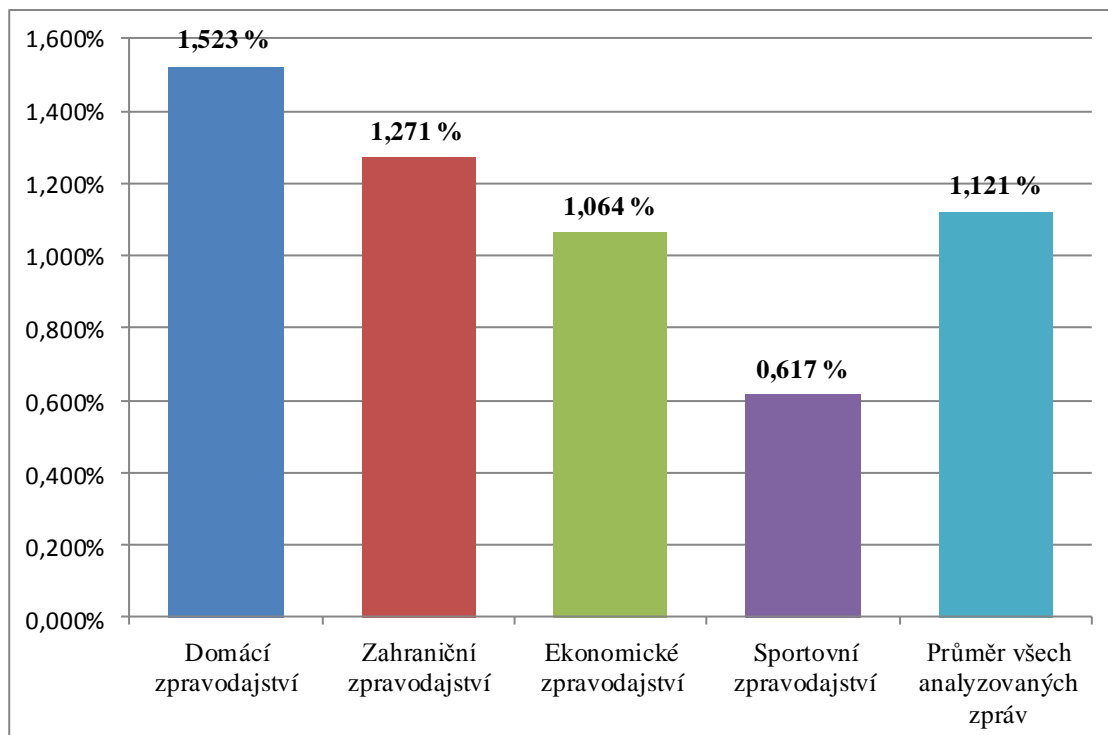
Následující graf č. 2.13 ukazuje, jak velkým procentem se jednotlivé servery podílely na zkoumaném vzorku zpráv:

Graf č. 2.13 – Podíl jednotlivých servisů na celkovém počtu analyzovaných zpráv

Graf č. 2.13 ukazuje, že téměř polovina vydaných zpráv (46,736 %) spadá do servisu všeobecného zpravodajství. Ten se dále dělí na dva samostatné servery, a sice na domácí všeobecné zpravodajství (dále označované jako domácí zpravodajství) a zahraniční všeobecné zpravodajství (dále označované jako zahraniční zpravodajství).

Toto členění na čtyři servery (domácího, zahraničního, ekonomického a sportovního zpravodajství) respektuje následující graf č. 2.14, jenž porovnává klíčová data získaná v této části práce, jimiž jsou výsledky výpočtu relativního množství oprav pro servis.

Graf č. 2.14 – Relativní množství oprav v jednotlivých službách v celém sledovaném období

Z grafu č. 2.14 vyplývá, že v České tiskové kanceláři se nejvíce chybje v servisu domácího všeobecného zpravodajství. Zhruba každá 66.⁹² zpráva, která v tomto servisu vychází, je na řádku klíčových slov označena jako oprava.

Naopak nejnižší množství oprav vychází ve sportovním servisu. Množství oprav je v něm oproti domácímu zpravodajství téměř dva a půlkrát nižší.⁹³ Oprava je ve sportovním servisu zhruba každá 162.⁹⁴ vydaná zpráva.

Průměr všech čtyř analyzovaných servisů pak udává, že Česká tisková kancelář opravuje každou zhruba 89.⁹⁵ vydanou zprávu.

Následujícím grafem č. 2.15, který zobrazuje relativní množství oprav v jednotlivých službách v každém měsíci zvlášť, si můžeme potvrdit, že nejvyšší podíl

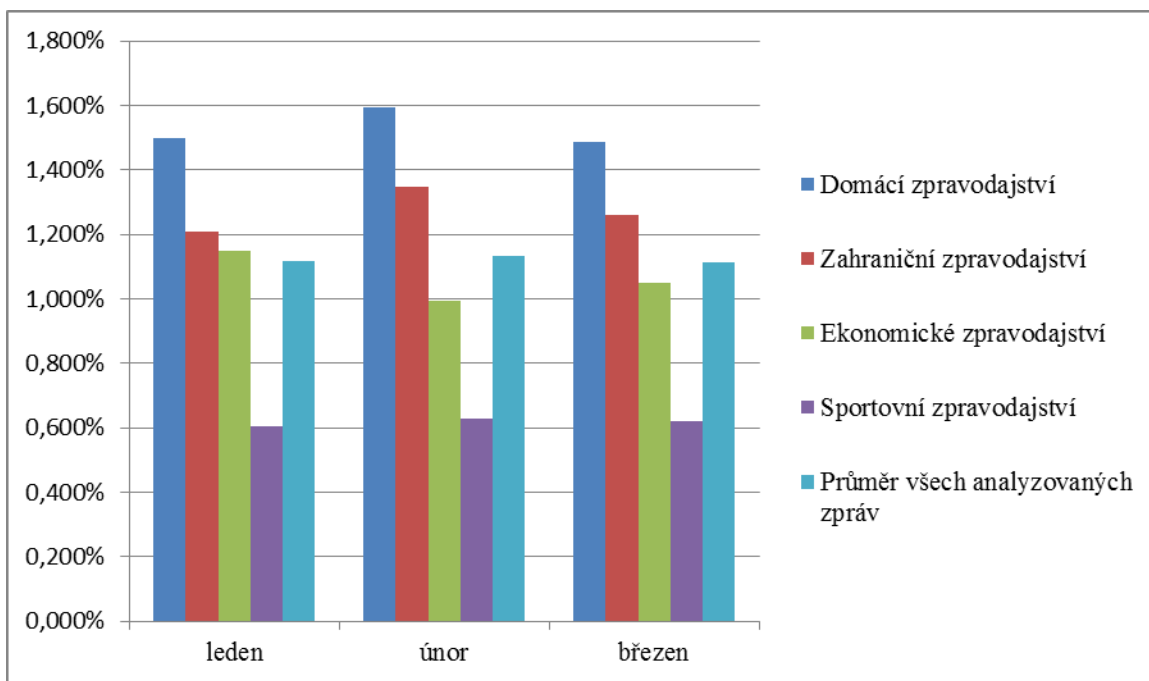
⁹² Přesněji se jedná o každou 65,660. zprávu.

⁹³ Konkrétně 2,468krát nižší.

⁹⁴ Přesněji se jedná o každou 162,075. zprávu.

⁹⁵ Přesněji se jedná o 89,206. zprávu.

oprav mělo ve sledovaném období vždy domácí zpravodajství, následováno bylo zahraničním a dále ekonomickým zpravodajstvím a nejnižší procento oprav se nacházelo ve všech případech ve sportovním zpravodajství. Pro srovnání uvádíme i průměrnou hodnotu pro všechny analyzované zprávy v daném období.

Graf č. 2.15 – Relativní množství oprav v jednotlivých servisech v jednotlivých měsících sledovaného období

2.2.2 Všeobecné zpravodajství

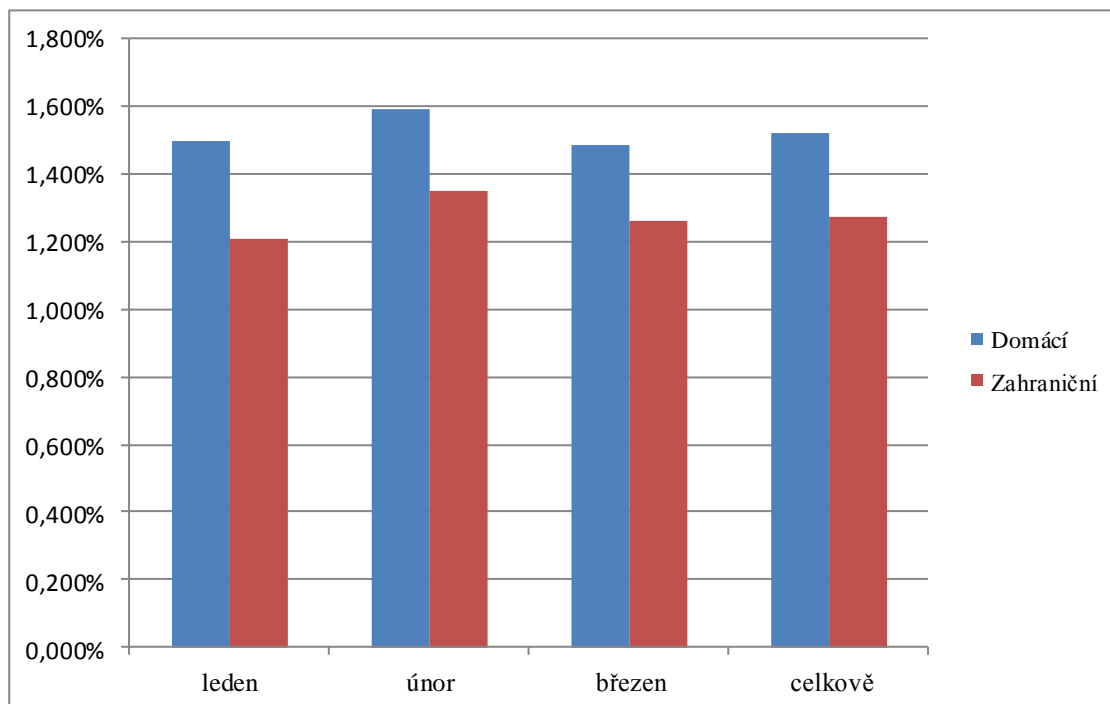
Celkový počet vydaných zpráv	26 171
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	376
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,437 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	4,178

Tabulka č. 2.2 - Údaje servisu všeobecného zpravodajství v celém sledovaném období

Tabulka č. 2.2 - Údaje servisu všeobecného zpravodajství v celém sledovaném období obsahuje údaje ze servisu všeobecného zpravodajství. Obdobná data pro domácí

a zahraniční zpravodajství jsou uvedena dále v této kapitole, konkrétně v podkapitolách 2.2.2.1 Domácí zpravodajství a 2.2.2.2 Zahraniční zpravodajství.

Následující graf č. 2.16 porovnává relativní podíl oprav ve dvou složkách všeobecného zpravodajského servisu.

Graf č. 2.16 – Porovnání relativního množství oprav ve všeobecném domácím a ve všeobecném zahraničním servisu

2.2.2.1 Domácí zpravodajství

Celkový počet vydaných zpráv	17 205
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	262
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,523 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	2,911

Tabulka č. 2.3 - Údaje servisu všeobecného domácího zpravodajství v celém sledovaném období

2.2.2.2 Zahraniční zpravodajství

Celkový počet vydaných zpráv	8 966
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	114
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,271 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	1,267

Tabulka č. 2.4 – Údaje servisu všeobecného zahraničního zpravodajství v celém sledovaném období

2.2.3 Ekonomické zpravodajství

Celkový počet vydaných zpráv	15 229
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	162
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,064 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	1,800

Tabulka č. 2.5 – Údaje servisu ekonomického zpravodajství v celém sledovaném období

2.2.4 Sportovní zpravodajství

Celkový počet vydaných zpráv	14 597
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	90
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	0,617 %
Průměrný počet vydaných oprav denně	1,000

Tabulka č. 2.6 – Údaje servisu sportovního zpravodajství v celém sledovaném období

2.3 Absolutní a relativní četnost oprav podle priority zpráv

Tato kapitola se zabývá opravami vydanými Českou tiskovou kanceláří z hlediska priority zpráv obsahujících opravu. Prioritou a s ní úzce souvisejícími formáty zpráv se blíže zabývají kapitoly 1.2.2.5.5 Priorita a 1.2.2.5.5.1 Formát zpráv.

Záměrem této části práce je zjistit, jaký podíl oprav připadá na zprávy označené určitou prioritou, a výsledky porovnat.

2.3.1 Postup práce

Veškeré údaje o počtu a prioritě zpráv a zpráv obsahujících opravu jsem získala z Infobanky ČTK, v níž byly vyhledány pomocí příslušného vyhledávacího formuláře. V něm jsem definovala požadované časové rozmezí a prioritu zpráv; při vyhledávání oprav jsem navíc do řádku klíčových slov zadala výraz OPRAVA. Vyhledávání jsem navíc omezila pouze na čtyři servisy (domácí všeobecný, zahraniční všeobecný, ekonomický a sportovní). Tím jsem dosáhla toho, že pracuji se zcela stejným vzorkem zpráv i oprav, jako v kapitole 2.2 *Absolutní a relativní četnost oprav v jednotlivých servisech ČTK*.

Pro zjištění, jakým dílem se podílí opravy na celkovém počtu zpráv v rámci jedné priority, jsem použila následující vzorec:

$$\text{Podíl oprav na celkovém množství zpráv dané priority} = \frac{\text{počet oprav pro danou prioritu}}{\text{počet zpráv dané priority}} * 100 \%$$

Následující tabulka č. 2.7 uvádí počet zpráv a počet oprav všech priorit za celé sledované období. Údaje byly získány výše popsaným postupem.

Celkový počet vydaných zpráv	55 997
Celkový počet vydaných oprav	628

Tabulka č. 2.7 – Počet vydaných zpráv a oprav všech priorit za celé sledované období

2.3.2 Priorita 1

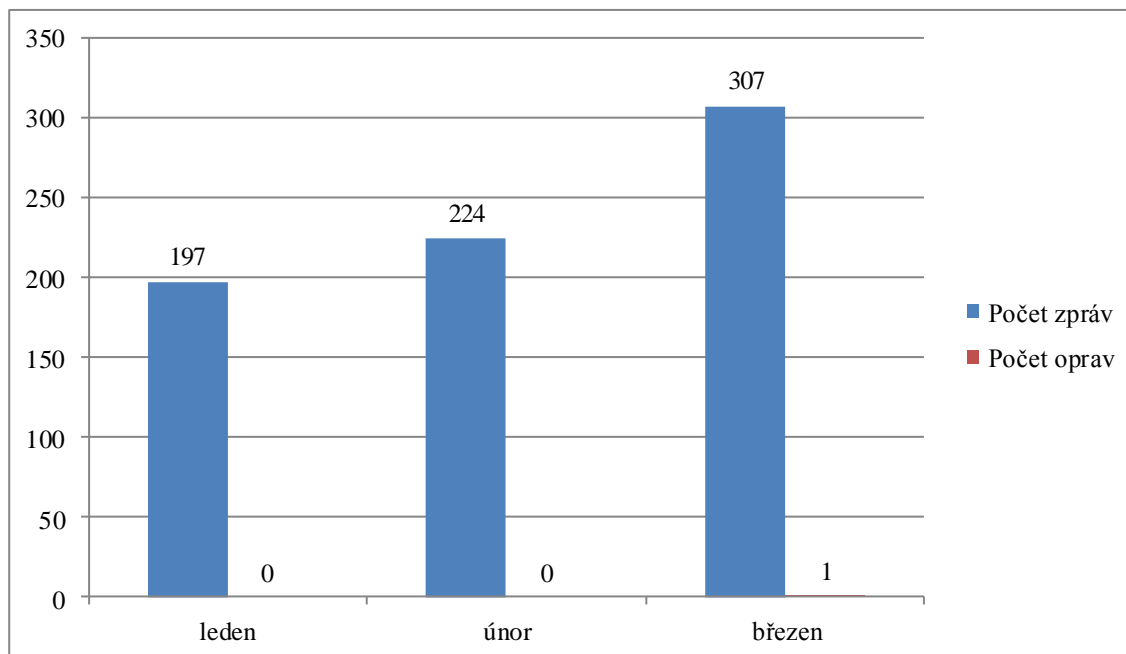
Priorita 1 označuje headline servis – první krátkou a rychlou informaci o události významnější povahy. Podle údajů získaných z Infobanky ČTK je headline servis České tiskové kanceláře velmi spolehlivý, neboť v prvním čtvrtletí roku 2011 obsahoval jedinou opravu, což činí 0,137 % z celkového množství vydaných headlineů.

Následující tabulka č. 2.8 uvádí údaje za celé sledované období:

Celkový počet vydaných zpráv	728
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	1
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	0,137 %

Tabulka č. 2.8 – Údaje pro zprávy priority 1 za celé sledované období

Následující graf č. 2.17 ukazuje, jaký počet zpráv s prioritou 1 a jaký počet zpráv s prioritou 1 obsahujících opravu vyšel v jednotlivých měsících sledovaného období:

Graf č. 2.17 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 1 s počtem zpráv s prioritou 1 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období

2.3.3 Priorita 2

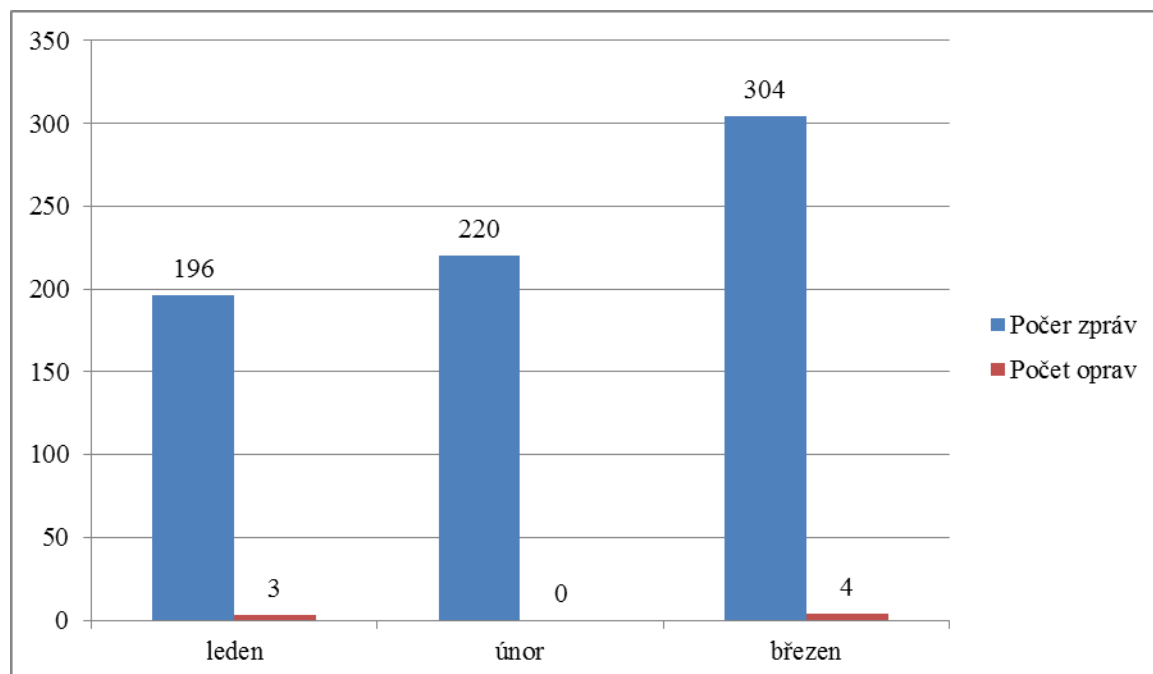
Prioritou s číslem dvě jsou označovány fleše, které rozvíjejí informaci z headlinu.

Následující tabulka č. 2.9 uvádí údaje za celé sledované období:

Celkový počet vydaných zpráv	720
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	7
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	0,972 %

Tabulka č. 2.9 – Údaje pro zprávy priority 2 za celé sledované období

Následující graf č. 2.18 ukazuje, jaký počet zpráv s prioritou 2 a jaký počet zpráv obsahujících opravu s prioritou 2 vyšel v jednotlivých měsících sledovaného období:

Graf č. 2.18 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 2 s počtem zpráv s prioritou 2 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období

2.3.4 Priorita 3

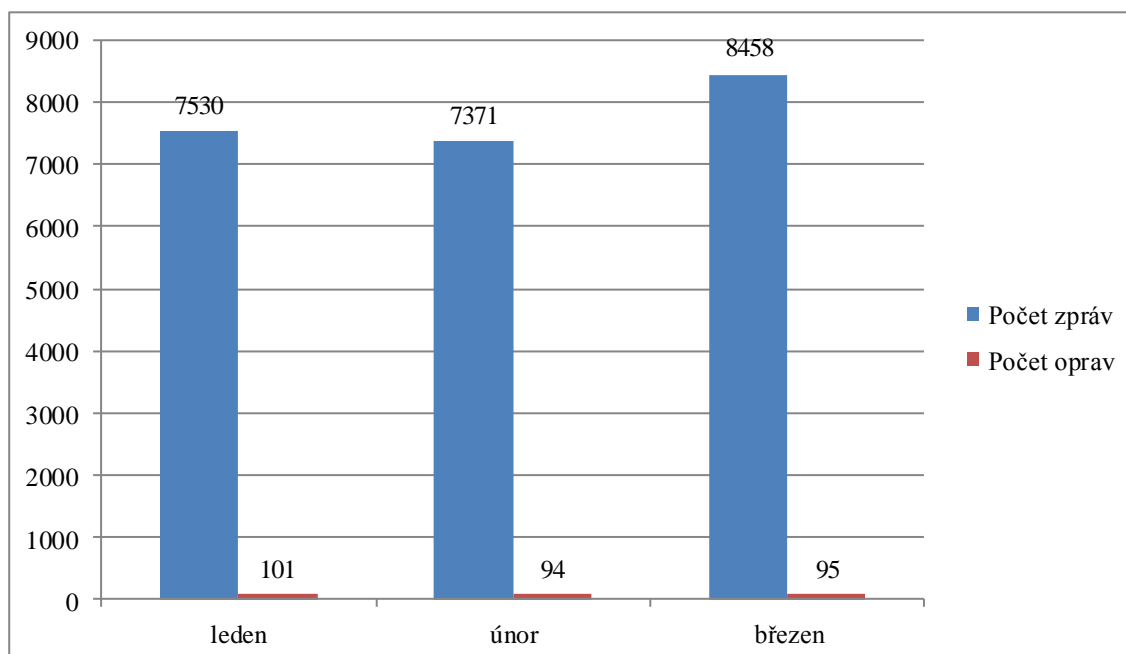
Priorita 3 označuje klasické zprávy, jejich verze a headliny týkající se méně důležitých událostí. Po zprávách s prioritou 4 se jedná o druhou nejpočetnější skupinu zpráv.

Následující tabulka č. 2.10 uvádí údaje za celé sledované období:

Celkový počet vydaných zpráv	23 359
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	290
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	1,241 %

Tabulka č. 2.10 – Údaje pro zprávy priority 3 za celé sledované období

Následující graf č. 2.19 ukazuje, jaký počet zpráv s prioritou 3 a jaký počet zpráv obsahujících opravu s prioritou 3 vyšel v jednotlivých měsících sledovaného období:

Graf č. 2.19 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 3 s počtem zpráv s prioritou 3 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období

2.3.5 Priorita 4

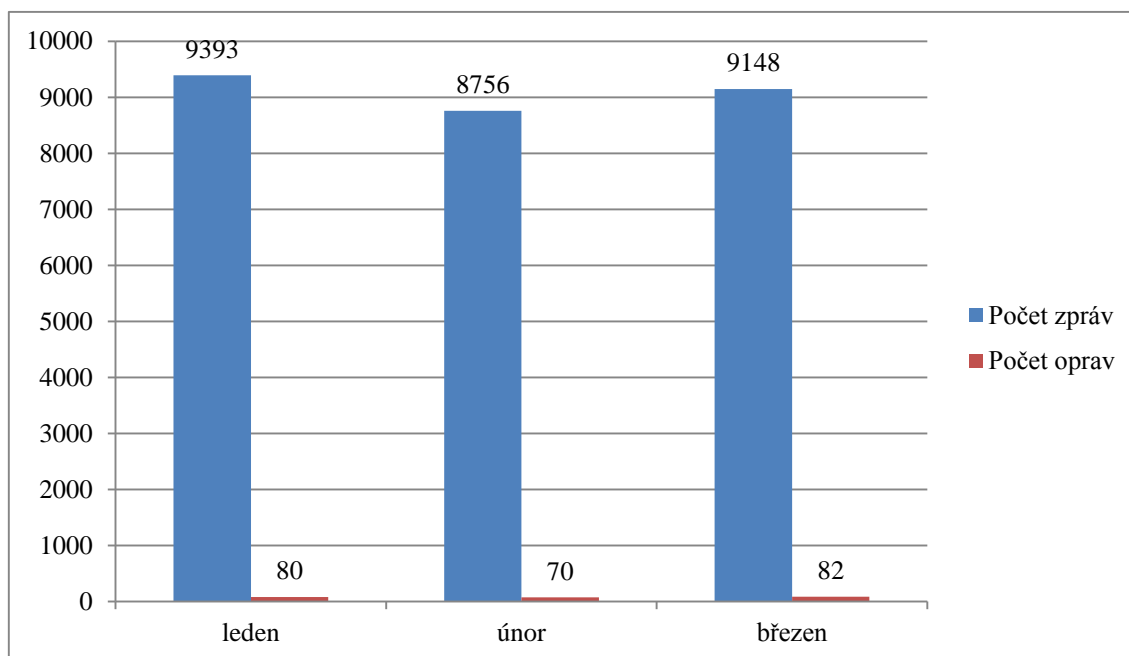
Prioritou 4 jsou označeny klasické zprávy a jejich verze. V analyzovaném vzorku se jedná o nejpočetnější skupinu zpráv.

Následující tabulka č. 2.11 uvádí údaje za celé sledované období:

Celkový počet vydaných zpráv	27 297
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	232
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	0,850 %

Tabulka č. 2.11 – Údaje pro zprávy priority 4 za celé sledované období

Následující graf č. 2.20 ukazuje, jaký počet zpráv s prioritou 4 a jaký počet zpráv obsahujících opravu s prioritou 4 vyšel v jednotlivých měsících sledovaného období:

Graf č. 2.20 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 4 s počtem zpráv s prioritou 4 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období

2.3.6 Priorita 5

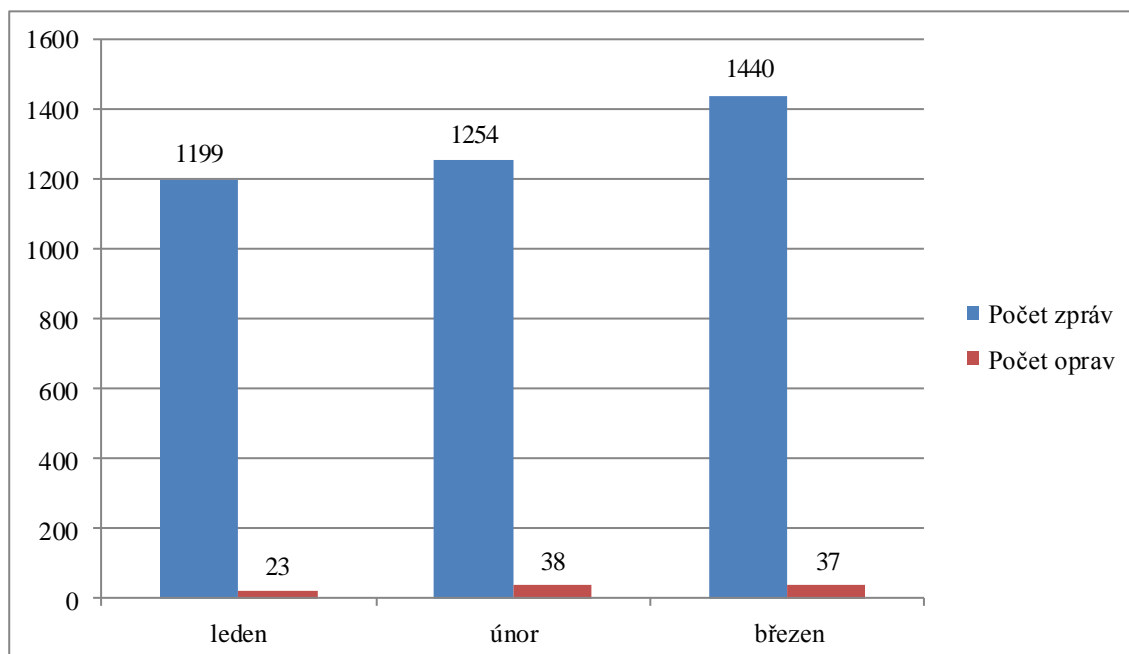
Sděleními s prioritou 5 jsou avíza, deníky a plány, tedy agenturní produkty nezpravodajské povahy určené mediálním abonentům servisu, nikoli cílovému publiku. V analyzovaném vzorku zpráv mají ze všech priorit nejvyšší podíl oprav (2,517 % z celkového objemu zpráv označených prioritou 5). Blíže o předmětu oprav sdělení nezpravodajské povahy pojednává kapitola 2.1.9 Opravy – upozornění na změny v nezpravodajských sděleních.

Následující tabulka č. 2.12 uvádí údaje za celé sledované období:

Celkový počet vydaných zpráv	3 893
Celkový počet vydaných oprav (absolutní počet oprav)	98
Procento oprav z celkového množství zpráv (relativní množství oprav)	2,517 %

Tabulka č. 2.12 – Údaje pro zprávy priority 5 za celé sledované období

Následující graf č. 2.21 ukazuje, jaký počet zpráv s prioritou 5 a jaký počet zpráv obsahujících opravu s prioritou 5 vyšel v jednotlivých měsících sledovaného období:

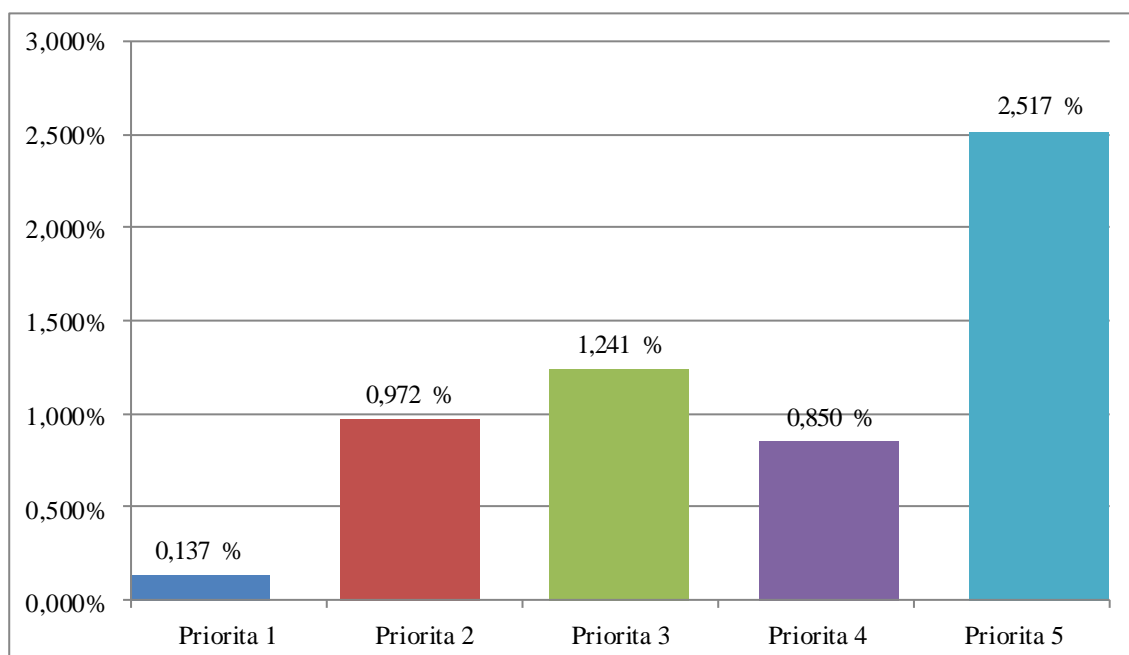

Graf č. 2.21 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 5 s počtem zpráv s prioritou 5 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období

2.3.7 Porovnání relativního množství oprav náležejícího k jednotlivým prioritám

Pro objektivní porovnání různých priorit z hlediska množství oprav použijeme výsledky výpočtu podílu oprav na celkovém množství zpráv dané priority.

Následující graf č. 2.22 porovnává relativní množství oprav náležející k jednotlivým prioritám zpráv v celém sledovaném období:

Graf č. 2.22 – Porovnání relativního množství oprav náležejících k jednotlivým prioritám v celém sledovaném období

2.4 Uvádění chybuujícího zdroje u oprav

Zdroj byl u analyzovaného vzorku 628 oprav uveden celkem v 99 případech, tj. u 15,764 % oprav.

Česká tisková kancelář uváděla zdroj pokaždé, týkala-li se oprava sdělení nezpravodajské povahy; celkem se jednalo o 85 případů (což tvoří 85,859 % všech případů uvedení zdroje informace u opravy). (viz kapitola 2.1.9 Opravy – upozornění na změny v nezpravodajských sděleních). V takovém případě se ale zpravidla nejedná o opravu chybné informace, ale o změnu času či místa konání či doplnění dalších informací ze strany zadavatele avíza či pořadatele události. V těchto případech byli jako zdroje uváděni tiskoví mluvčí příslušného pořadatele.

U ostatních typů oprav odkazovala Česká tisková kancelář na chybuující zdroj poměrně vzácně, a to celkem ve čtrnácti případech. Jako zdroj byli ve všech případech uvedeni buď tiskoví mluvčí, nebo obecně instituce, která chybné údaje poskytla.

2.5 Storna v agenturním zpravodajství

Storno je krajním nástrojem opravy chyb v agenturní zpravodajské produkci. Tiskové agentury po něm sahají v případech, kdy zveřejní nepravdivou informaci a tuto závažnou chybu nelze uvést na pravou mírou pouhou opravou. Pokynem STORNO žádá agentura své recipienty, aby danou zprávu dále nešířili. Agentura následně obvykle vydá vysvětlující zprávu, případně také nové znění stornované zprávy.

2.5.1 Storno v servisu České tiskové kanceláře

V servisu České tiskové kanceláře je storno poměrně vzácným jevem, zejména od přelomu tisíciletí. Naposledy⁹⁶ se objevilo 23. března 2010 ve 22:57⁹⁷, kdy byla stornována zpráva *ODS se podle Sobotky přihlásila k Topolánkově stylu urážek*.

Od 15. listopadu 1992, kdy se Česká tisková kancelář stala veřejnoprávní (zákonem číslo 517/1992 Sb.), do 30. dubna 2012 vydala pokyn STORNO celkem ve sto jedenácti případech. Pro bližší představu to znamená, že průměrně byla stornována jedna zpráva za šedesát čtyři dny.⁹⁸ Toto číslo je však zavádějící, neboť oproti počátku a polovině devadesátých let dvacátého století počet stornů prudce klesl. Od počátku nového tisíciletí (tedy od 1. ledna 2001) do 30. dubna 2012 vydala Česká tisková kancelář storno patnáctkrát, zatímco například jen za rok 1996 napočítáme pokynů storno celkem třicet, tedy dvojnásobek.

Vůbec první stornovanou zprávou České tiskové kanceláře po její transformaci byla zpráva *Sýrie-ČSFR-Filkus*; stornována byla po více než devíti hodinách 8. prosince 1992 v 8:48 hodin. Nejslavnější stornovanou zprávou vydanou ČTK je případ

⁹⁶ do dne 30. dubna 2012 včetně

⁹⁷ Všechny údaje počtu stornů, jejich titulcích a datech a časech vydání pocházejí z Archivu zpravodajství Infobanky České tiskové kanceláře.

⁹⁸ Od 15. listopadu 1992 do 30. dubna 2012, počítáme-li počáteční i koncové datum, uplynulo 7107 dní. Vydělíme-li toto číslo počtem stornovaných zpráv (111), vyjde nám, že průměrně byla stornována jedna zpráva za 64,027 periodických dne.

s domnělým úmrtím spisovatele Jaroslava Foglara v roce 1995, při němž chyboval jak zdroj, tak i redaktor, který získanou informaci neověřil.⁹⁹

⁹⁹ „Mýlit se totiž může i zkušený a důvěryhodný zdroj. Zřejmě nejznámějším takovým případem je nepravdivá a později stornovaná zpráva ČTK o úmrtí spisovatele Jaroslava Foglara vydaná 23.7.1995 v 15,50 s titulkem Krátce po svých 88. narozeninách zemřel spisovatel Foglar. Po více než třech hodinách (v 19,09) byla zpráva stornována. Vznikla nedorozuměním. Při návštěvě v nemocnici se u zastlaného lůžka spisovatelův starý přítel a shodou okolností letitý agenturní novinář od personálu na pokoji dověděl, že Foglara už odvezli. Zatímco pacient byl převezen jen na jiné oddělení, novinář pochopil informaci jako sdělení o spisovatelově skonu a zavolal ji do ČTK. Protože agentura zdroj dobře znala (jako velmi spolehlivý a důvěryhodný), informaci v nemocnici neověřila a zařadila do servisu. Foglar si pak zprávu o své smrti vyslechl z rozhlasu, prý se musel štipnout do ruky, aby se přesvědčil, že ještě žije. Z chyby se agentura poučila. Když Foglar 23.1.1999 skutečně zemřel, uvedla jako zdroj nejen jeho synovce, který ji informoval, ale také primářku, která úmrtí potvrdila.“ – TRUNEČKOVÁ, Ludmila: Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In JIRÁK, Jan, ed. a WOLÁK, Radim, ed.: Mediální gramotnost (Nový rozměr vzdělávání), str. 136

3 Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jakých chyb se nejčastěji dopouštějí novináři při tvorbě zpravodajství. V případě rozboru servisu České tiskové kanceláře můžeme vzhledem k dostatečně velkému vzorku oprav pokládat výsledky analýzy za směrodatné.

Jak jsem již uvedla v abstraktu práce, vycházela jsem z předpokladu, že opravena je většina chyb (či alespoň, že žádný z typů chyb a žádný z druhů zpravodajství není při opravování pomíjen častěji než ostatní). Na základě toho mohu říci, že servis, který měl z vydaných zpráv nejvyšší podíl oprav, byl nejvíce chybuujícím servisem.

Nejčastěji chybovali novináři České tiskové kanceláře při tvorbě domácího zpravodajství. Opravy tvořily v domácím servisu celkem 1,523 % vydaných zpráv. Menší podíl oprav vyšel v servisu zahraničního zpravodajství, kde opravy tvořily 1,271 % vydaných zpráv. Třetí byl v pořadí podle výše podílu oprav servis ekonomický, opravy v něm tvořily 1,064 % zpráv. Jednoznačně nejméně pak chybovali autoři sportovního zpravodajství, kde opravy tvořily 0,617 % vydaných zpráv. Podíl oprav na celkové produkci servisu byl tak u sportovního zpravodajství téměř dva a půlkrát nižší než u zpravodajství domácího. Shrňme-li produkci všech čtyř servisů, obsahovala 1,121 % oprav, přičemž denně Česká tisková kancelář vydala průměrně téměř sedm oprav (přesněji 6,978 opravy).

Pořadí jednotlivých servisů podle podílu oprav bylo v každém ze tří měsíců stejné, což potvrzuje, že výsledky provedené analýzy jsou pro Českou tiskovou kancelář obecně platné.

Pro analýzu oprav z hlediska obsahu jsem vytvořila osm kategorií podle typu opravované chyby (chyby ve jménech, názvech a titulech; chyby v číslech a výsledcích; chyby v jednotkách; časové nepřesnosti; chybné geografické údaje; ostatní faktické nepřesnosti; jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace; upozornění na změny v nezpravodajských sděleních).

Analýza ukázala, že největší množství oprav v domácím všeobecném zpravodajství spadalo do kategorie ostatních faktických nepřesností (28,626 % všech oprav v tomto servisu). Druhou nejčetnější skupinu oprav tvořily opravy chyb ve

jménech, názvech a titulech (24,247 % všech oprav v tomto servisu), třetí pak opravy (upozornění na změny) ve sděleních nezpravodajského charakteru (21,756 % všech oprav v tomto servisu).

V servisu všeobecného zahraničního zpravodajství se nejvíce oprav (35,965 % všech oprav v tomto servisu) týkalo ostatních faktických nepřesností. Opravy chyb ve jménech, názvech a titulech byly téměř stejně četné (tvořily 34,211 % všech oprav v tomto servisu). Kategorie časových nepřesností byla pak na třetí nejpočetnější skupinou oprav (tvořily 18,421 % všech oprav v tomto servisu).

Výsledky analýzy ukázaly, že v servisu ekonomického zpravodajství spadalo nejvíce oprav (stejně jako u dvou výše zmíněných servisů) do kategorie ostatních faktických nepřesností (30,247 % všech oprav v tomto servisu). Skupina oprav čísel a výsledků, s nimiž ekonomické zpravodajství často pracuje, tvořila druhý nejvyšší podíl oprav v servisu (21,605 % všech oprav v tomto servisu). Třetí nejpočetnější skupinou pak byly opravy ve jménech, názvech a titulech (17,284 % všech oprav v tomto servisu).

U sportovního servisu se vzhledem k typu informací, s nimiž velmi často pracuje, objevilo nejvíce oprav v kategorii čísel a výsledků (21,111 % všech oprav v tomto servisu). Opravy ostatních faktických nepřesností byly druhou nejopravovanější kategorií (17,778 % všech oprav v tomto servisu), opravy chyb ve jménech, názvech a titulech pak třetí (16,667 % všech oprav v tomto servisu).

Z hlediska priority zpráv provedená analýza ukázala, že nejvíce oprav obsahovala sdělení s prioritou 5 (opravy tvořily 2,517 % sdělení s touto prioritou). Předmětem oprav těchto sdělení však nejsou chyby způsobené novinářem nebo zdrojem informace, ale pojem OPRAVA zde označuje upozornění na změny v organizačních pokynech. Druhý nejvyšší podíl oprav měly zprávy s prioritou 3 (1,241 % všech zpráv s touto prioritou), třetí pak zprávy s prioritou 2 – fleše (0,972 % všech zpráv s touto prioritou) a čtvrtý zprávy s prioritou 4 (0,850 % všech zpráv s touto prioritou). Zdaleka nejméně oprav (0,137 % zpráv s touto prioritou) se objevilo mezi zprávami s prioritou 1, která označuje headliny.

Analýza ukázala, že zdroj informace byl uveden u 15,764 % všech vydaných oprav, tedy v 99 případech. Vždy byl uveden u sdělení s prioritou 5; těchto sdělení bylo celkem 85, tvořila tedy 85,859 % všech případů uvedení zdroje informace u opravy.

Získaná data jsou unikátním výsledkem, neboť obdobný rozbor nebyl na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy dosud nikdy zpracován.

Summary

The aim of this thesis was to discover which mistakes are most commonly made by journalists during news coverage. The results of the analysis of the Czech News Agency service can be considered authoritative thanks to a sufficiently large sample of corrections.

As I have already mentioned in the Abstract, I assume that the majority of mistakes is corrected (or at least that none of the types of mistakes and none of the kinds of the news coverage is neglected more often than the others when correcting the mistakes). Due to this assumption I can say that the service which has the biggest share of corrections on published news is the service that makes mistakes most frequently.

The Czech News Agency journalists erred most frequently when doing the domestic news service. The corrections accounted for 1,523 % of the news published in the domestic service. Smaller share of corrections was published in the news from abroad where the corrections accounted for 1,271 % of published news. The third in the order by the share of corrections was the economic service in which the corrections accounted for 1,064 %. Definitely the least mistakes were made by the authors of the sports news where the corrections accounted for 0,617 % of published news. The share of corrections in sports service was almost two and half times smaller than the one in the domestic news. To summarize the production of all four services, it contained 1,121 % of corrections; it means that the Czech News Agency daily published in average almost seven corrections (more precisely 6,978 corrections per day).

The order of the services by the share of corrections was in each of the three months the same. It confirms the general validity of the results of the analysis for the Czech News Agency.

For the purpose of the analysis of the corrections I have made eight categories according to the type of corrected mistake (mistakes in names and titles; mistakes in numbers and results; mistakes in units of measurement; time inaccuracies; incorrect geographic information; other factual inaccuracies; linguistic imperfections and ambiguous formulations; notifications of changes in the non-news messages).

The analysis showed that the largest amount of corrections in the domestic service belonged to the category of the other factual inaccuracies (28,626 % of all corrections in this service). The corrections of mistakes in names and titles constituted the second largest group of corrections, the third largest group was constituted by the corrections (notifications of changes) of the non-news messages (21,756 % of all corrections in this service).

In the service concerning the news from abroad , the largest amount of corrections (35,965 % of all corrections in this service) belonged to the category of the other factual inaccuracies. The corrections of mistakes in names and titles were almost equally frequent (they accounted for 34,211 % of all corrections in this service). The category of the time inaccuracies was the third largest group of corrections (it constituted 18,421 % of all corrections in this service).

The analysis results showed that in the economic service, the largest group of corrections belonged to the category of other factual inaccuracies (30,247 % of all corrections in this service). The group of the corrections of numbers and results, with which the economic service often works, constituted the second largest share of the corrections in this service (21,605 % of all corrections in this service). The third largest group was constituted of the corrections in names and titles (17,284 % of the corrections in this service).

In the sports service, the largest amount of corrections belonged to the category of numbers and results corrections (21,111 % of all corrections in this service) which is understandable considering the type of information the sports news often works with. The corrections of the other factual inaccuracies constituted the second most frequently corrected category (17,778 % of all corrections in this service). The third most frequently corrected category was the group of corrections in the names and titles (16,667 % of all corrections in this service).

The analysis based on the priority of the news revealed that the largest amount of corrections contained the messages with the lowest priority (priority 5) (the corrections accounted for 2,517 % of all messages with this priority). The subject of the correction of this kind of message is not a mistake made by a journalist or by the information source but the keyword CORRECTION stands for a notification about a change in an organizational instruction.

The second largest amount of corrections belonged to the news with the priority 3 (1,241 % of all news with this priority), the third to the news with the priority 2 (0,972 % of all news with this priority) and the fourth to the news with the priority 4 (0,850 % of all news with this priority). The smallest amount of corrections (0,137 % of all news with this priority) belonged to news with the priority 1 (the headlines).

The analysis showed that the information source was mentioned in 99 cases, therefore in 15,764 % of all published corrections. The source was always mentioned in messages with the priority 5; there were 85 of these messages and they accounted for 85,859 % of all cases in which the information source was mentioned.

The data gathered offers a unique result because no similar analysis has previously been presented to the Institute of Communication Studies and Journalism of the Faculty of Social Sciences, Charles University.

Použitá literatura

- HLAVČÁKOVÁ, Svetlana. Agentúrna žurnalistika. Vydání první. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001. 230 stran. ISBN 80-223-1580-X.
- Kolektiv autorů, KARLÍK, Petr, ed., NEKULA, Marek, ed. a RUSÍNOVÁ, Zdenka, ed. Příruční mluvnice češtiny. Vydání druhé, opravené. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 stran. ISBN 978-80-7106-624-8.
- MENCL, Alexander. Zdroje žurnalistických informací. Vydání první. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 81 stran. ISBN 80-244-0396-X.
- OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vydání druhé, doplněné. Praha: Libri, 2002. 240 stran. ISBN 80-7277-108-6.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv. Zpravodajství v médiích. Vydání druhé, upravené. Praha: Karolinum, 2011. 144 stran. ISBN 978-80-246-1899-9.
- RUSS-MOHL, Stephan a BAKIČOVÁ, Hana. Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Vydání první. Praha: Grada, 2005. 316 stran. ISBN 80-247-0158-8. Z německého originálu Russ-Mohl, Stephan: Journalismus (Das Hand- und Lehrbuch), vydaného nakladatelstvím F.A.Z.-Institut für Management-, Markt- und Medieninformationen, Frankfurt am Main, Germany 2003 přeložila a upravila Hana Bakičová.
- ŠMÍD, Milan a TRUNEČKOVÁ, Ludmila. Novinář a jeho zdroje v digitální éře. Vydání první. Praha: Karolinum, 2009. 205 stran. ISBN 978-80-246-1661-2.
- TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Vydání první. Část II. Praha: Portál, 2006. 191 stran. ISBN 80-7367-096-8. Strana 59 až 102.
- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. Tiskové agentury. Vydání první. Praha: Karolinum, 1997. 109 stran. ISBN 80-7184-459-4.
- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. Zdroje jako oblast novinářského vzdělávání. In JIRÁK, Jan, ed. a WOLÁK, Radim, ed. Mediální gramotnost: Nový rozměr vzdělávání. Vydání první. Praha: Radioservis, 2007. 152 stran. ISBN 978-80-86212-58-6. Strana 134 až 139.

Seznam použitých internetových zdrojů

BOLDIŠ, Petr. Jak oddělit zrna od plev: Ověřování informací v prostředí internetu. Inforum [online]. Publikováno 2003 [citováno dne 30. dubna 2012]. Dostupné na WWW: http://www.inforum.cz/archiv/inforum2003/prispevky/Boldis_Petr.pdf

ČeskéNoviny.cz, zpravodajský server ČTK [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/>

ČTK – Česká tisková kancelář [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ctk.cz/>

Gita – genderová tisková a informační agentura [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.ta-gita.cz/kodex/>

HULÍK, Milan. PRÁVO: Nevyváženost je nespravedlnost. Neviditelný pes [online]. Vydáno 8. února 2012 [citováno dne 8. května 2012]. Dostupné na WWW: http://neviditelnypes.lidovky.cz/pravo-nevyvazenost-je-nespravedlnost-dh7-/p_spolecnost.asp?c=A120206_234258_p_spolecnost_wag

Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Ministerstvo kultury [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=325>

Zákon č. 517/1992 Sb. o České tiskové kanceláři. Jakub Končelík [online]. Ke 30. dubnu 2012 dostupné na WWW: <http://www.koncelik.eu/zakon-517-1992/>

ZÁRUBOVÁ, Jana. Zaokrouhlování desetinných čísel. Digitální učební materiály RVP [online]. Vydáno dne 3. ledna 2011 [citováno dne 8. května 2012]. Dostupné na WWW: <http://dum.rvp.cz/materialy/zaokrouhlovani-desetinnych-cisel-2.html>

Seznam grafů

Graf č. 2.1 – Počet oprav ve jménech, názvech a titulech v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	38
Graf č. 2.2 – Počet oprav v číselných údajích a ve výsledcích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	39
Graf č. 2.3 – Počet oprav v jednotkách v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období	40
Graf č. 2.4 – Počet oprav v časových údajích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	41
Graf č. 2.5 – Počet oprav v geografických údajích v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	42
Graf č. 2.6 – Počet oprav ostatních faktických nepřesností v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	43
Graf č. 2.7 – Počet oprav jazykových nedostatků a nejednoznačných formulací v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	44
Graf č. 2.8 – Počet oprav v produktech nezpravodajské povahy v jednotlivých servisech v každém z měsíců sledovaného období.....	45
Graf č. 2.9 – Počet jednotlivých typů oprav ve všeobecném domácím servisu za celé sledované období	46
Graf č. 2.10 – Počet jednotlivých typů oprav ve všeobecném zahraničním servisu za celé sledované období.....	47
Graf č. 2.11 – Počet jednotlivých typů oprav v ekonomickém servisu za celé sledované období	48
Graf č. 2.12 – Počet jednotlivých typů oprav ve sportovním servisu za celé sledované období	49
Graf č. 2.13 – Podíl jednotlivých servisů na celkovém počtu analyzovaných zpráv.....	52
Graf č. 2.14 – Relativní množství oprav v jednotlivých servisech v celém sledovaném období	53
Graf č. 2.15 – Relativní množství oprav v jednotlivých servisech v jednotlivých měsících sledovaného období	54
Graf č. 2.16 – Porovnání relativního množství oprav ve všeobecném domácím a ve všeobecném zahraničním servisu.....	55

Graf č. 2.17 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 1 s počtem zpráv s prioritou 1 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období.....	58
Graf č. 2.18 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 2 s počtem zpráv s prioritou 2 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období.....	59
Graf č. 2.19 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 3 s počtem zpráv s prioritou 3 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období.....	60
Graf č. 2.20 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 4 s počtem zpráv s prioritou 4 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období.....	61
Graf č. 2.21 – Porovnání počtu zpráv s prioritou 5 s počtem zpráv s prioritou 5 obsahujících opravu v jednotlivých měsících sledovaného období.....	63
Graf č. 2.22 – Porovnání relativního množství oprav náležejících k jednotlivým prioritám v celém sledovaném období.....	64

Seznam tabulek

Tabulka č. 2.1 – Údaje veškeré vybrané produkce v celém sledovaném období	51
Tabulka č. 2.2 - Údaje servisu všeobecného zpravodajství v celém sledovaném období	54
Tabulka č. 2.3 - Údaje servisu všeobecného domácího zpravodajství v celém sledovaném období	55
Tabulka č. 2.4 – Údaje servisu všeobecného zahraničního zpravodajství v celém sledovaném období	56
Tabulka č. 2.5 – Údaje servisu ekonomického zpravodajství v celém sledovaném období	56
Tabulka č. 2.6 – Údaje servisu sportovního zpravodajství v celém sledovaném období	56
Tabulka č. 2.7 – Počet vydaných zpráv a oprav všech priorit za celé sledované období	57
Tabulka č. 2.8 – Údaje pro zprávy priority 1 za celé sledované období.....	58
Tabulka č. 2.9 – Údaje pro zprávy priority 2 za celé sledované období.....	59
Tabulka č. 2.10 – Údaje pro zprávy priority 3 za celé sledované období.....	60
Tabulka č. 2.11 – Údaje pro zprávy priority 4 za celé sledované období.....	61
Tabulka č. 2.12 – Údaje pro zprávy priority 5 za celé sledované období.....	62
Tabulka č. A.1 – Celkový počet oprav vydaných v jednotlivých měsících sledovaného období	78
Tabulka č. A.2 – Počet jednotlivých typů oprav v jednotlivých měsících sledovaného období	79
Tabulka č. A.3 – Počet oprav v jednotlivých rubrikách v jednotlivých měsících sledovaného období	79
Tabulka č. D.1 – Seznam storen v servisu České tiskové kanceláře od 15. listopadu 1992 do 30. dubna 2012.....	85

Seznam příloh

PŘÍLOHA A: OPRAVY V LIDOVÝCH NOVINÁCH.....	78
PŘÍLOHA B: PŘÍKLAD PLNÉHO ZNĚNÍ OPRAVY VE ZPRAVODAJSKÉM PRODUKTU ČESKÉ TISKOVÉ KANCELÁŘE	80
PŘÍLOHA C: PŘÍKLAD PLNÉHO ZNĚNÍ OPRAVY V NEZPRAVODAJSKÉM PRODUKTU ČESKÉ TISKOVÉ KANCELÁŘE	81
PŘÍLOHA D: SEZNAM STOREN V SERVISU ČESKÉ TISKOVÉ KANCELÁŘE OD 15. LISTOPADU 1992 DO 30. DUBNA 2012	81

Přílohy

Příloha A: Opravy v Lidových novinách

Lidové noviny zveřejňují opravy chyb v opravném sloupku, který se nachází v hlavním sešitě novin na stránce rubriky Diskuse ve spodní části stránky na konci podrubriky Dopisy redakci. Označují je titulkem OPRAVA.

Postup práce

Pro účely analýzy jsem vybrala čísla Lidových novin, která vycházela ve dnech 1. ledna 2011 až 31. března 2011, a to včetně prvního a posledního uvedeného dne. Vzorek čítá celkem 77 čísel Lidových novin a obsahuje pět oprav.

Každou z vydaných oprav jsem se zabývala z hlediska obsahového, z hlediska rubriky, v níž byla zveřejněna opravovaná zpráva, a z hlediska uvedení zdroje chyby.

	Celkový počet vydaných oprav
leden	2
únor	0
březen	3

Tabulka č. A.1 – Celkový počet oprav vydaných v jednotlivých měsících sledovaného období

Kategorizace typů oprav podle opravované chyby

V této části práce používám kategorie oprav stejné jako v kapitole týkající se oprav v servisu České tiskové kanceláře, přičemž vynechávám kategorii oprav v produktech nezpravodajské povahy (tedy upozornění na změny v organizačních sděleních), která se oprav vydaných v Lidových novinách netýká.

Následující tabulka č. A.2 ukazuje, jaký typ chyby byl opravován a ve kterém měsíci sledovaného období se tak stalo:

	leden	únor	březen
Chyby ve jménech, názvech a titulech	1	-	1
Chyby v číslech a výsledcích	-	-	-

Chyby v jednotkách	-	-	-
Časové nepřesnosti	-	-	-
Chybné geografické údaje	-	-	-
Ostatní faktické nepřesnosti	1	-	2
Jazykové nedostatky a nejednoznačné formulace	-	-	-

Tabulka č. A.2 – Počet jednotlivých typů oprav v jednotlivých měsících sledovaného období

Počet oprav v jednotlivých rubrikách Lidových novin

Lidové noviny vedly v první třetině roku 2011 celkem sedmnáct rubrik¹⁰⁰; část z nich nevycházela v každém vydání. Všechny opravy vycházely v rubrice Diskuse, následující tabulka č. A.3 proto ukazuje, ve kterých rubrikách se vyskytla chyba, která se stala předmětem opravy, a ve kterém měsíci byla vydána:

Název rubriky	leden	únor	březen
Akademie	-	-	1
Diskuse	1	-	-
Názory	-	-	1
Orientace	1	-	-
Téma	-	-	1

Tabulka č. A.3 – Počet oprav v jednotlivých rubrikách v jednotlivých měsících sledovaného období

Uvádění chybujícího zdroje u oprav

Původce chyby byl uveden v jednom případě, 10. března 2011. Jednalo se o autora publicistického článku vydaného v rubrice Názory. Samotná oprava však sama paradoxně obsahuje chybu, když uvádí, že chybná informace vyšla 8. března 2011, zatímco ve skutečnosti vyšla až 9. března 2011.

¹⁰⁰ Téma, Domov, Svět, Kultura, Názory, Diskuse, Horizont, Sport, TV + Počasí, Lidé, Regiony, Rozhovor, Akademie, Peníze a byznys, Orientace, Relax, Právo a justice.

Příloha B: Příklad plného znění opravy ve zpravodajském produktu České tiskové kanceláře

 Skupina: Archiv zpravodajství
 Titulek: Soud zahájil insolvenční řízení s Lumen Energetický development
 Datum vydání: 25.3.2011
 Čas vydání: 13:39
 Klíčová slova: ČR; energie; soud; firmy; Firma Lumen Energetický development; OPRAVA
 ID: T201103250543401
 Servis: ecb
 Priorita: 4
 Kategorie: ene; zak; efm

Soud zahájil insolvenční řízení s Lumen Energetický development

Opravili jsme v celém 2.odstavci chybné jméno "Stanislav Horčica" na správné "Stanislav Gorčica". Vypustili jsme větu "Proto Lumen Energetický development za dodávku nezaplatil."

 České Budějovice 25. března (ČTK) - Českobudějovický okresní soud tento týden zahájil insolvenční řízení se společností Lumen Energetický development. Firma údajně nezaplatila přes 31 milionů korun za odebrané fotovoltaické panely. Návrh podala pražská firma H Power, informoval server Ekonom.cz. Podle společnosti Lumen International není řízení oprávněné.

"Návrh na zahájení insolvenčního řízení vůči naší společnosti považujeme za šikanózní, neboť pro jeho podání nejsou a ani nemůžou být splněny zákonné podmínky," řekl Ekonomu generální ředitel Lumen International Stanislav Gorčica. Lumen Energetický development je její dceřinou společností. Podle Gorčici jde o vyústění obchodního sporu, kdy firma H Power dodala společnosti solární panely v jiné kvalitě, než byla dohoda.

Ředitel společnosti H Power Tomáš Nebeský tvrdí, že dodávky byly v pořádku. Insolvenční návrh byl podle něj poslední možností, jak peníze od společnosti Lumen Energetický development dostat.

Server uvádí, že Lumen International hledal řadu měsíců investora, a toj výměnou za podíl ve firmě. kvůli roztržiténému portfoliu se to dlouho nedařilo. Nakonec se dohodli s německou společností E.ON, která působí na jihu Čech a Moravy. Německá firma tento týden převzala 34 procent společností Lumen Synergy a Lumen Distribuční soustavy a 40 procent klíčové Lumen Energy, která se zabývá prodejem elektřiny a zemního plynu. Cena transakce nebyla zveřejněna.

kpe mol

Příloha C: Příklad plného znění opravy v nezpravodajském produktu České tiskové kanceláře

Skupina: Archiv zpravodajství
 Titulek: Avízo, 7.4.: TK ke slavnostnímu ocenění kongresových...
 Datum vydání: 31.3.2011
 Čas vydání: 16:54
 Klíčová slova: ČR; diplomacie; správa; ocenění; Praha; 7.4.; AVÍZO; OPRAVA
 ID: T201103310812201
 Servis: dce
 Priorita: 5
 Kategorie: den; pol; pod

Avízo, 7.4.: TK ke slavnostnímu ocenění kongresových...

TK ke slavnostnímu ocenění kongresových velvyslanců za rok 2010, avizovaná na 7. dubna od 11:00, se z časových důvodů primátora neuskuteční. Slavnostní udílení v 19:00 (rezidence primátora). Pramen: za organizátory Martina Kvašová, tel.: 224 284 268

Příloha D: Seznam storen v servisu České tiskové kanceláře od 15. listopadu 1992 do 30. dubna 2012

(Řazeno dle data a času vydání od nejnovějšího po nejstarší.)

Pořadí	Datum vydání	Čas vydání	Titulek
1.	23.3.2010	22:57	ODS se podle Sobotky přihlásila k Topolánkově stylu urážek
2.	25.1.2010	13:03	(titulek neuveden)
3.	25.1.2010	12:44	(titulek neuveden)
4.	19.4.2006	20:28	(titulek neuveden)
5.	30.12.2005	14:36	Nepoužívejte, prosím, zprávu Sport-ocenění-Evropa-UEPS (UEPS:
6.	4.11.2005	17:20	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-banky-kurzy-devizy-ČNB-TABULKA
7.	8.3.2005	08:58	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-banky-kurzy-Komerční banka-
8.	17.8.2004	00:38	Nepoužívejte, prosím, zprávu Vesmír-Saturn (23:54); bude
9.	23.6.2004	15:18	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-banky-kurzy-devizy-ČNB (Kurzy
10.	14.5.2004	19:19	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-zdraví-sociální (Cesta domů:
11.	21.3.2004	16:23	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-stavby-Bestsport-Sazka-

			dluhopisy
12.	30.1.2004	10:30	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-ČNB-bilance-31. prosince
13.	22.10.2003	17:02	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-energie-ČEZ-Sobotka (Ministr
14.	14.10.2003	13:31	Farmě hrozí konkurz kvůli blokování půdy pro zónu v Nošovicích
15.	4.10.2003	02:48	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-hudba-festival-kytara (Festival
16.	28.3.2000	11:00	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-hutnictví-Vítkovice-Vorlíček-FLEŠ
17.	31.12.1999	09:15	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-2000-Silvestr-fleš (V České
18.	15.10.1998	16:39	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-rozpočet-1999-MF-FLEŠ (MF: Nově
19.	16.8.1998	19:18	Nepoužívejte, prosím, zprávu Slovensko-volby-minění (19:05). Zprávu vydáme v
20.	16.7.1998	15:46	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-banky-kursy-Česká spořitelna
21.	3.10.1997	20:17	Nepoužívejte, prosím zprávu Hokej-extraliga-Opava-Plzeň
22.	10.8.1997	00:54	Nepoužívejte, prosím, zprávu Británie-královská-Diana (Sunday
23.	11.7.1997	12:09	Nepoužívejte, prosím, zprávu Snowboarding-Světový vydanou v
24.	2.6.1997	16:37	Nepoužívejte, prosím, zprávu Francie-volby-výsledky-konečné
25.	16.2.1997	17:27	Nepoužívejte prosím sobotní Saně-Světový-finále-2, týká se
26.	16.10.1996	20:31	Stornujte prosím zprávy Basketbal-Koračův-Prievidza-Bělehrad
27.	26.9.1996	21:28	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-památky-hudba-Stromovka. Zpráva
28.	24.9.1996	21:33	Stornujte, prosím, zprávu "Hokej-extraliga-shrnutí-oprava",
29.	24.9.1996	21:32	Stornujte, prosím, opravu tabulky 4.kola extraligy z 20:55.
30.	6.9.1996	09:57	Riziko stornování zakázek je vyšší u soukromých investorů
31.	8.8.1996	23:45	Nepoužívejte prosím zprávu OSN-Irán-sankce (23:29). Zpráva
32.	8.8.1996	17:39	Nepoužívejte prosím zprávu Tenis-Maria Lankowitz-2 (Cenkova a
33.	2.8.1996	19:04	Nepoužívejte prosím zprávu Motorismus-šestidenní (Účastníci
34.	2.8.1996	16:39	Nepoužívejte, prosím, graf roční míry inflace v zemích EU,
35.	2.8.1996	16:38	Nepoužívejte, prosím, graf roční míry inflace v zemích EU,
36.	1.8.1996	19:32	Nepoužívejte, prosím, zprávu
37.	28.7.1996	02:02	Nepoužívejte prosím zprávu Olympijské-fotbal (Prvním

38.	20.7.1996	06:30	Upozorňujeme redakce, aby nepoužívaly zprávu
39.	14.7.1996	20:55	Upozorňujeme redakce, aby nepoužívaly zprávu
40.	14.7.1996	16:26	Nepoužívejte, prosím, zprávu Cyklistika-Karlovy Vary, vydanou v
41.	11.6.1996	15:59	Nepoužívejte, prosím, zprávu Rusko-volby-prezident-PROFIL (Jak
42.	20.5.1996	12:22	Stornujte si, prosíme, zprávu Fotbal-Afrika-PVP vydanou v 8:22 v
43.	14.5.1996	22:18	Stornujte si, prosím, zprávu Tenis-Coral Springs, vydanou ve
44.	11.4.1996	12:38	Stornujte si zprávu "Fotbal-přátelský-Irsko". Bude nahrazena
45.	10.4.1996	19:06	Stornuje prosím zprávu Fotbal-ČFL-18.kolo. Vzápětí vydáme
46.	3.4.1996	20:49	Stornujte prosím zprávu Fotbal-PVP. Vzápětí vydáme nové znění.
47.	21.3.1996	20:47	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-KDU-ČSL-konference (Lidovci dnes
48.	3.3.1996	02:20	Nepoužívejte, prosím, zprávu Francie-film-César ze
49.	27.2.1996	03:53	Nepoužívejte, prosím, zprávu Kuba-USA-pilot (Sestřelený americký
50.	15.2.1996	16:32	Stornujte si, prosím, zprávu Fotbal-Evropa-národy, vydanou dnes
51.	7.2.1996	19:54	Stornujte si, prosím, zprávy Šachy-svět-ženy vydané v 18:18
52.	7.2.1996	17:51	Stornujte si, prosím, zprávu NHL-2-tabulka, vydanou 08:21 h. V
53.	1.2.1996	18:52	Nepoužívejte, prosím, zprávu Izrael-autonomní-volby (Hamás
54.	24.1.1996	13:23	Nepoužívejte, prosím, zprávu Veslování-FISA, 13:16. Za okamžik
55.	10.1.1996	18:05	Nepoužívejte, prosím, zprávu Fotbal-Nymburk-turnaj vydanou v
56.	9.12.1995	05:15	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-kriminalita-loupež-nemocnice (Ve
57.	17.11.1995	18:50	Nepoužívejte, prosím, zprávu Lotyšsko-výbuch (18:45). Zpráva
58.	17.10.1995	22:05	Stornujete, prosím, zprávu Tenis-Peking-2 (16:23). Během deseti
59.	5.10.1995	14:25	Stornujte prosím zprávu Hokej-NHL-Nedvěd-Šatan (vydanou 09:16),
60.	23.7.1995	19:09	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-literatura-Foglar-úmrť (Krátce
61.	21.7.1995	16:06	Žádáme redakce, aby stornovaly zprávu "Triatlon-Dvořák", vydanou
62.	11.7.1995	13:36	Stornujte si, prosím, zprávu Fotbal-Jihoamerický-3, do pěti
63.	7.7.1995	19:36	Stornujte si, prosím, zprávu Tenis-Wimbledon-7, do pěti minut

64.	29.6.1995	19:10	Nepoužívejte, prosím, zprávu RE-Bosna (18:39). Zpráva obsahuje
65.	28.5.1995	17:53	Nepoužívejte, prosím, zprávu Tenis-Boloňa-2 (finále, vydanou v
66.	23.5.1995	17:33	Nepoužívejte, prosím, zprávu Motorismus-formule-Mansell (Mansell
67.	25.4.1995	17:43	Stornujte, prosím, zprávu Upozornění-hokej-televize-ČT
68.	18.4.1995	16:54	Nepoužívejte, prosím, zprávu Island-vláda-demise (14:53,
69.	2.4.1995	21:25	Stornujte, prosím, zprávu "Fotbal-liga-Bohemians", která je
70.	2.4.1995	18:22	Stornujte, prosím, opravu zprávy
71.	29.3.1995	20:40	Stornujte, prosím, zprávu Volejbal-ženy-2-Liberec vydáme vzápětí
72.	8.3.1995	16:08	Stornujte si, prosím, zprávu Dostihy-Pardubice, vydanou v 10:23.
73.	14.2.1995	12:35	Stornuje, prosím, zprávu Sazka-oznámení (10:39). Přestože byla
74.	1.2.1995	21:09	Stornujte, prosím, zprávu Hokej-první-Beroun, vzápětí vydáme
75.	15.1.1995	18:20	Stornujte si, prosím, zprávu Házená-pohár-Ostrava. Bude vydáno
76.	15.1.1995	15:29	Stornujte zprávu Volejbal-liga-ženy-4-Frenštát. Bude nahrazena
77.	13.1.1995	16:20	Stornujte, prosím, zprávu Tenis-Jakarta-2 (12:58). V nejbližší
78.	13.1.1995	16:14	Stornujte, prosím, zprávu Tenis-Jakarta-2 (12:58). V nejbližší
79.	2.1.1995	13:36	Stornujte prosím zprávu Hokej - Musil vydanou ve 12:10. Vzápětí
80.	16.11.1994	22:24	Stornujte prosím tabulku 2. skupiny kvalifikace mistrovství
81.	5.11.1994	09:41	Nepoužívejte, prosím, zprávu Haiti-premiér (04:01). Zpráva
82.	5.10.1994	05:20	Před pátým kolem
83.	4.10.1994	20:58	Stornujte prosím zprávu Hokej-první. Je určena pro ranní
84.	11.9.1994	21:49	Stornujte, prosím, zprávu Plavání-svět-3-4x100 m polohový
85.	11.8.1994	18:32	Nepoužívejte, prosím, zprávu Izrael-Jordánsko-princ (11:27).
86.	6.8.1994	20:40	Stornujte, prosím, zprávu "Fotbal-turnaj-Makita" (20:04). V
87.	2.8.1994	17:24	Nepoužívejte, prosím, zprávu Bosna-kontaktní-Srbové-FLEŠ
88.	20.7.1994	11:28	Stornujte prosím zprávu Fotbal-Lucembursko (10:11), sportovní
89.	14.7.1994	17:33	Nepoužívejte, prosím, zprávu Bosna-plán-Srbové (15:35). Zpráva
90.	26.5.1994	17:12	Stornujte prosím, embargovanou zprávu Hokej-Zlatá hokejka. MF
91.	18.5.1994	19:11	Stornujte prosím, zprávu Tenis-Světový-4 vydanou v 18:58 h.

92.	16.5.1994	17:44	Nepoužívejte prosím zprávu Německo-ČR-Sudety-Mock (12:08),
93.	16.5.1994	17:10	Nepoužívejte prosím opravu zprávy Tenis-Světový, vydanou v
94.	10.5.1994	17:03	Nepoužívejte prosím Avízo-triatlon-ME-20.května. Omylem byla
95.	16.4.1994	07:14	Nepoužívejte, prosím, zprávu Rumunsko-rozsudek (01:28).
96.	3.2.1994	15:01	Nepoužívejte, prosím, zprávu Jugoslávie-Maďarsko-Žirinovskij
97.	17.1.1994	12:20	Nepoužívejte, prosím, zprávu Rusko-vláda-Jelcin (9:57), agentura
98.	12.1.1994	18:48	Nepoužívejte, prosím, zprávu Slovensko-RE-Mitrová (17:27).
99.	10.9.1993	20:47	Opakovaná zpráva
100.	10.9.1993	20:46	Opakovaná zpráva Nepoužívejte, prosím, OPRAVU zprávy
101.	23.8.1993	17:41	Nepoužívejte prosím zprávu Jugoslávie-rozpočet (14:58), která
102.	30.5.1993	18:43	Stornujte prosím zprávu Jezdectví-military. Vzápětí bude
103.	29.5.1993	14:46	Stornujte prosím zprávu Lyžování-ČR-anketa. Vzápětí bude
104.	30.4.1993	16:20	Nepoužívejte, prosím, Deník-van den Broek-2.-3.května
105.	5.4.1993	08:29	Nepoužívejte, prosím, zprávu USA-Rusko-summit-COPYRIGHT (04:33).
106.	30.3.1993	04:26	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-tick-Čechy (04:16). Vzápětí
107.	28.3.1993	17:20	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČR-Židé-tryzna-Ostrava (16:49).
108.	6.1.1993	19:39	Nepoužívejte, prosím, zprávu Rusko-ceny (18:41) kvůli chybnému
109.	29.12.1992	16:24	Storno na zprávu
110.	20.12.1992	19:26	Nepoužívejte, prosím, zprávu ČSFR-tisk-Morava (19:03). Zpráva
111.	8.12.1992	08:48	Nepoužívejte, prosím, zprávu Sýrie-ČSFR-Filkus ze 7.prosince

Tabulka č. D.1 – Seznam storen v servisu České tiskové kanceláře od 15. listopadu 1992 do 30. dubna 2012